

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

61 nci Birleşim

15 . 4 . 1971 Perşembe

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	613:614	5. — SEÇİMLER	616
2. — GELEN KÂĞITLAR	614	A - KOMİSYONLARA ÜYE SEÇİMİ	616
3. — YOKLAMA	615	1. — Dışişleri Komisyonuna üye seçimi	616
4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI	615	6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER	617
1. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Turgut Gülez'in, Anayasanın 78 nci maddesi muvacehesinde Bolu Çimento Fabrikası İdare Meclisi Reisliği sıfatı ile senatörlük sıfatının bağdaşıp bağdaşmayacağına dair önerge hakkında Başkanlık Divanı kararının, sözcü seçilmemiş olduğundan, gerekirse yeniden görüşülmesi için gündemden çıkarılmasına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi	615	1. — 31 Temmuz 1970 tarih ve 1327 sayılı Kanunun 35 nci maddesi ile değiştirilen 14 Temmuz 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 79 ncu maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifinin Millîet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Bütçe ve Plân Komisyonu raporu. (Millîet Meclisi 2/407, Cumhuriyet Senatosu 2/310) (S. Sayısı : 1550)	617
2. — Bingöl Üyesi Arif Hikmet Yurtsever'in, Demokratik Partiye girdiğinden, Millî Savunma Komisyonundan istifa ettiğine dair önergesi	615	2. — İstanbul Teknik Üniversitesi kuruluş kadroları Kanununa ek kanun tasarisının Millîet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Millî Eğitim ve Bütçe ve Plân komisyonları raporları (M. Meclisi 1/208, C. Senatosu 1/1204) (S. Sayısı : 1549)	617
3. — Cumhuriyet Senatosu üyeleri Şeref Kayalar, Sakıp Hatunoğlu ve Mehmet Nafiz Ergeneli'ye izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/955, 3/996, 3/998)	615:616	3. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünaldu'nun, İçtüzüğün 87 ve 88 nci maddelerinin tadili hakkında İçtüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (2/263) (S. Sayısı : 1441)	617
4. — Cumhurbaşkanıınca seçilen Üye Vahap Güvenç'in Kontenjan Grupundan istifa ettiğine dair önergesi okundu ve bilgiye sunuldu.	616		

<i>Sayfa</i>	<i>Sayfa</i>
4. — Cumhuriyet Senatosu Tabii üyeleri Kâmil Karavelioğlu ve Ahmet Yıldız'ın yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/868) (S. Sayısı : 1443) 617:618	5. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, üniversite ve yüksek okullarda vukubulan boykot, işgal ve diğer hâdiselere dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/38) 638
5. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ekrem Acuner'in, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/893) (S. Sayısı : 1465) 618:626	6. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Fahri Özdilek ve arkadaşlarının TRT nin statüsü ve kuruluşuna dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/39) 638
7. — CUMHURİYET SENATOSU ARAŞTIRMASI 626	7. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in öğrenci olayları ve şiddet hareketleri doğuran hususlara dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/40) 638
1. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker ile İstanbul Üyesi Halûk Berkol'un TRT Ankara Televizyonuna dair Senato Araştırması istiyen önergesi (10/34) 626	8. — Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu (10/28) 638
2. — Cumhuriyet Senatosu Ordu Üyesi Şevket Köksal'ın, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mıntakalarında vukubulan Kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/35) 626	8. — SORULAR VE CEVAPLAR 638
3. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mıntakalarında vukubulan kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/36) 626:627	<i>B - YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI</i> 638
4. — Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Lütfi Bilgen'in, İçel iline bağlı Gülnar ilçe belediyesinin gecekondu önleme bölgesi inşaatına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/37) 627:638	1. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, âfetlerden zarar gören yurttaşlara dair yazılı soru önergesi ve Başbakan adına İmar ve İskân Bakanı Selâhattin Babüroğlu'nun cevabı (7/730) 638:639
	2. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mevrure Aksoley'im, İstanbul şehrinin su ve kanalizasyon ihtiyacına dair, yazılı soru önergesi ve İmar ve İskân Bakanı Selâhattin Babüroğlu'nun cevabı (7/751) 639:642

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

T. B. M. M. Birleşik Toplantısının 14.4.1971 Çarşamba günü saat 15,00 te yapılacağı bildirildi.

30,5 milyon dolârlık, Türk - Amerikan Kredi Anlaşması hakkında Araştırma yapan komisyonun görev süresinin 13 Nisan 1971 tarihinden itibaren bir ay daha uzatılması kabul olundu.

Cumhurbaşkanınca seçilen üyelere Fahri Korutürk, Hayri Dener, Feridun Cemal Erkin ve Lûtfi Akadlı'nın Kontenjan Grupundan istifa ettiklerine dair önergeleri ile,

Cumhuriyet Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonunda açık bulunan kâtipliğe, Erzinan Üyesi Fehmi Baysoy'un seçildiğine dair Komisyon Başkanının tezkeresi okundu ve bilgiye sunuldu.

Komisyonlarda açık bulunan üyeliklere işari oyla yapılan seçimler sonunda :

Anayasa ve Adalet Komisyonuna Diyarbakır Üyesi Azmi Erdoğan,

Mali ve İktisadi İşler Komisyonuna Ordu Üyesi Bekir Sıtkı Baykal,

Millî Savunma Komisyonuna Ankara Üyesi Mansur Ulusoy,

Kamu İktisadi Teşebbüsleri Karma Komisyonuna Ankara Üyesi Turgut Cebe,

Dilekçe Karma Komisyonuna Cumhurbaşkanınca seçilen üye Kasım Gülek'in seçildikleri bildirildi.

670 sayılı Kanunla değişik 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 12 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifinin reddine mütedair olan Bütçe ve Plân Komisyonu raporu kabul olundu.

İstanbul Teknik Üniversitesi Kuruluş Kadroları Kanununa ek kanun tasarısının, öncelikle görüşülmesine dair Bütçe ve Plân Komisyonu Sözcüsü M. Faik Atayurt'un önergesi kabul olundu. Ancak Millî Eğitim Bakanı Şinasi Örel'in bu birleşimde Genel Kurulda hazır bulunamayacağına dair önergesi üzerine, tasarının görüşülmesi ertelendi.

Cumhuriyet Senatosu Maraş Üyesi Hilmi Soydan'ın, üç ilçeyi Maraş'a bağlayan yolun

asfalt yapımına dair sözlü sorusuna Bayındırlık Bakanı Cahit Karakaş ve

Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Rifat Öztürkçine'nin Anayasa Mahkemesince iptal edilen Belediye Gelirler Kanununun bazı hükümlerine dair Adalet, Maliye ve İçişleri Bakanlarından sözlü sorusuna da İçişleri Bakanı Hamdi Ömeroğlu cevap verdiler.

6/551, 6/555, 6/556, 6/557, 6/527 sayılı sözlü sorular ilgili bakanlar,

6/526 ve 6/559 sayılı sözlü sorular da soru sahipleri Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından, ertelendi.

Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünalı'nın, İktüzüğün 87 ve 88 nci maddelerinin tadili hakkında İktüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu,

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyeleri Kâmil Karavelioğlu ve Ahmet Yıldız'ın yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu,

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ekrem Acuner'in, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu ve

Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün, faaliyetleri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu ilgili komisyon yetkilileri,

Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yigit Köker ile İstanbul Üyesi Halûk Berkol'un TRT Ankara Televizyonuna,

Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Lütfi Bilgen'in, İçel iline bağlı Gülnar ilçe belediyesinin gecekondular önleme bölgesi inşaatına,

Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, üniversite ve yüksek okullarda vukubulan boykot, işgal ve diğer hâdiselere,

Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yigit Köker'in, öğrenci olayları ve şiddet hareketleri doğuran hususlara,

Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Hüseyin Atmaca'nın, Amerikalı yazar Fohn Hughes'in basında çıkan Afyon kaçakçılığı ile il-

gili bir demecine dair Senato araştırması istiyen önergeler, önerge sahipleri Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından,

Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Turgut Gülez'in, Anayasanın 78 nci maddesi muvacehesinde Bolu Çimento Fabrikası idare Meclisi Reisliği sıfatı ile senatörlük sıfatının bağdaşıp bağdaşmayacağına dair, İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in önergesi ve bu hususta Başkanlık Divanınının 1 Haziran 1970 tarih ve 28 sayılı Kararının görüşülmesi de konunun Başkanlık Divanında tekrar görüleceği bildirildiği için, ertelendi.

Cumhuriyet Senatosu Ordu Üyesi Şevket Köksal'ın, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mntakalarında vukubulan Kolera hastalığına,

Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mntakalarında vukubulan kolera hastalığına,

Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Fahri Özdilek ve arkadaşlarının TRT nin statüsü ve kuruluşuna,

Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınmadaki katkı ve etkilerine dair ve

Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, bölgelerarasında artan farklılık ve bölgesel plâna gitme zorunluğu olup olmadığı hususlarında Senato araştırması istiyen önergeleri ilgili bakanlar Genel Kurulda hazır bulunmadıklarından, görüşülemedi.

İller Bankası ve Banka tarafından tesis edilen Simel Şirketinin sorumlu kişileri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu müzakere edildi ve rapor üzerinde görüşmeler tamamlandı.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığının 1969 yılı kesinhesapları hakkında Cumhuriyet Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu okundu ve bilgiye sunuldu.

15 . 4 . 1971 Perşembe günü saat 15,00 te toplanılmak üzere saat 17,37 de Birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Macit Zeren

Kâtip
Bitlis
Orhan Kürümoğlu

Kâtip
Sivas

Hüseyin Öztürk

2 . — GELEN KÂĞITLAR

Teklif

1. — Şabançoğlu İslâm Kulaç'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkındaki kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni (Millet Meclisi 2/87; Cumhuriyet Senatosu 2/312) (Malî ve İktisadi İşler ve Bütçe ve Plân komisonlarına) (Müddet : 1 ay)

Rapor

2. — 31 Temmuz 1970 tarih ve 1327 sayılı

Kanununun 35 nci maddesi ile değiştirilen 14 Temmuz 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 79 ncu maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Bütçe ve Plân Komisyonu raporu. (Millet Meclisi 2/467; Cumhuriyet Senatosu 2/310) (S. Sayısı : 1550) (Dağıtma tarihi: 14 . 4 . 1971)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Hayri Mumcuoğlu

KATİPLER : Orhan Kürümoğlu (Bitlis), Hüseyin Öztürk (Sivas)

BAŞKAN — 61 nci Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır.
(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır, görüşmelere geçiyoruz efendim.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Turgut Gülez'in, Anayasanın 78 nci maddesi muvacehesinde Bolu Çimento Fabrikası İdare Meclisi Reisliği sıfatı ile senatörlük sıfatının bağdaşıp bağdaşmayacağına dair önergesi hakkında Başkanlık Divanı kararının, sözcü seçilmemiş olduğundan, gerekirse yeniden görüşülmesi için gündemden çıkarılmasına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi.*

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Genel Kurula

Genel Kurul gündeminin Tüzük gereğince bir defa görüşülecek işler kısmında bulunan, Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Turgut Gülez'in Anayasanın 78 nci maddesi muvacehesinde, Bolu Çimento Fabrikası İdare Meclisi Reisliği sıfatı ile senatörlük sıfatının bağdaşıp bağdaşmayacağına dair Başkanlık Divanının 1 . 6 . 1970 tarihli ve 28 sayılı Kararında sözcü seçilmemiş olduğu görüldüğünden, bir sözcü seçebilmek ve gerekirse Divanca yeniden tezekkür edilmek üzere gündemden çıkarılması hususunu yüksek tasviplerinize arz ederim.

Tekin Arıburun

Cumhuriyet Senatosu
Başkanı

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sayın Başkan, bu mevzuda geçen sefer sizin yerinizi işgal eden Muhterem Başkanvekili başka türlü bir mütalâada bulunmuştu. «Biz yeniden tezekkür edeceğiz ve bu mevzuu getireceğiz.» demişti. Gündemden çıkarılmasının mânasını anlıyamadık.

BAŞKAN — Mânayı müfiddir. Başkanlık Divanı kararı da bu mealdedir. Geçen defa değerli arkadaşım tarafından ifade edildiği veçhile gündemden çıkarılması ve dosyanın tezekkürü için...

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Yeniden tetkik edilip, karara bağlanıp, gündeme ithal mi edilecektir?

BAŞKAN — Evet... Aynen efendim. Başka söz isteyen yok. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

2. — *Bingöl Üyesi Arif Hikmet Yurtsever'in, Demokratik Partiye girdiğinden, Millî Savunma Komisyonundan istifa ettiğine dair önergesi.*

BAŞKAN — İstifa yazısını okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Demokratik Partiye intisabettiğimden üyesi bulunduğum Millî Savunma Komisyonundan istifa ettiğimi bilgilerinize arz ederim.

Arif Hikmet Yurtsever
Bingöl Üyesi

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur efendim.

3. — *Cumhuriyet Senatosu üyeleri Şeref Kayalar, Sakıp Hatunoğlu ve Mehmet Nafiz Ergeleli'ye izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/955, 3/996, 3/998)*

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı Cumhuriyet Senatosu üyelerinin hizalarında gösterilen müddetlerle

izinleri, Başkanlık Divanının 12 . 4 . 1971 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet Yüce tasviplerinize arz olunur.

Tekin Arıburun
Cumhuriyet Senatosu
Başkanı

BAŞKAN — Sayın üyelerin izinlerini oylarımıza sunacağım.

Cumhuriyet Senatosu Bursa Üyesi Şeref Kayalar; hastalığına binaen 24 . 2 . 1971 tarihinden itibaren (48) gün.

BAŞKAN — Sayın Şeref Kayalar'a, 48 gün izin verilmesi hususu oylarınıza sunulur. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Sakıp Hatunoğlu; hastalığına binaen 2 . 4 . 1971 tarihinden itibaren (20) gün.

BAŞKAN — Sayın Hatunoğlu'na 20 gün izin verilmesi hususunu oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Cumhuriyet Senatosu Edirne Üyesi Nafiz Ergeneli; hastalığına binaen 5 . 4 . 1971 tarihinden itibaren (15) gün.

BAŞKAN — Sayın Ergeneli'nin izin hususunu oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

4. — *Cumhurbaşkanınca seçilen Üye Vahap Güvenç'in Kontenjan Grubundan istifa ettiğine dair önergesi.*

BAŞKAN — Bir önerge var, okutuyorum efendim.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Anayasamızın 84 ve 85 nci maddelerinde yer alan ve en az 10 üyeden müteşekkil siyasi partilerin grup kurabileceklerine ve bu grupların

kuvvetleri ölçüsünde Divana katılabileceğine mütedair hüküm, şahsi kanaatime göre; siyasi bir parti niteliğinde bulunmayan ve aynı siyasi fikre sahibolmayan toplulukları kapsamına almamaktadır.

Keza; Anayasamızın 72 nci maddesinde Sayın Cumhurbaşkanınca seçilecek Kontenjan Senatörlerinden çeşitli alanlarda seçkin hizmetleriyle tanınmış olmak vasfı yanında, en az 10 üyenin bağımsız olması belirtilmiştir. Bu hükümden 10 bağımsız üye dışındaki 5 üyenin siyasi bir partinin üyesi olabileceği anlamı çıkmaktadır. Böylelikle de Cumhurbaşkanlığı Kontenjan senatörlerinin aynı siyasi fikir ve kanaat etrafında toplanması ve bir grupta bulunması lâzımgelen fikir birliğine her zaman erişilemeyeceği aşikârdır.

Nitekim, şimdiye kadar Anayasamız hükümlerine aykırı olmasına rağmen bir grup olarak faaliyet göstermiş bulunan Kontenjan Grubunda fikir birliğine varılamamış konular, Yüce Senato kürsüsünden rahatlıkla grup görüşü gibi ifade edilmiştir.

Arz edilen sebeple öteden beri Kontenjan Senatörlerinin grup kurmasının Anayasa hükümleri muvacehesinde imkânsız olduğu ve tabikatin da bu fikrimi teyidatmesi karşısında Kontenjan Grubu üyeliğinden ayrıldığımı; Senatörlük görevimin Anayasamızın 72 nci maddesinde yer alan bağımsız bir üye sıfatıyla devam ettireceğimi bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla.

15 . 4 . 1971

Kontenjan Senatörü
Vahap Güvenç

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur efendim.

5. — SEÇİMLER

A) KOMİSYONLARA ÜYE SEÇİMİ

1. — *Dışişleri Komisyonuna üye seçimi.*

BAŞKAN — C. H. P. Grubu tezkeresini okutuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Grupumuz üyelerinden Giresun Senatörü İhsan Topaloğlu'nun Bakanlık görevini kabul etmesi suretiyle kendisinden açılan Dışişleri Komisyonuna Adana Senatörü Mukadder Özte-

kin'in aday gösterilmesi kararlaştırılmıştır.

Gereğinin yapılmasına müsaadelerini saygılarımla rica ederim.

C. H. P. Cumhuriyet
Senatosu Grubu
Başkanvekili
Hıfzı Oğuz Bekata

6. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

BAŞKAN — Sayın Topaloğlu yerine Sayın Mukadder Öztekin aday gösterilmiştir. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

1. — 31 Temmuz 1970 tarih ve 1327 sayılı Kanununun 35 nci maddesi ile değiştiren 14 Temmuz 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 79 ncu maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifinin Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Bütçe ve Plân Komisyonu raporu. (Millet Meclisi 2/407; Cumhuriyet Senatosu 2/310) (S. Sayısı : 1550)

BAŞKAN — Bir önerge var, sunuyoruz efendim.

Yüksek Başkanlığa

31 Temmuz 1970 tarih ve 1327 sayılı Kanunun 35 nci maddesiyle değiştirilen 14 Temmuz 1965 tarih ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 79 ncu maddesine bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi tabedilerek sayın üyelere dağıtılmış bulunmaktadır. Teklifin önemi ve mahiyetine binaen gelen kâğıtlardan gündeme alınarak gündemdeki diğer işlere takdimen öncelik ve ivedilikle görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Bütçe ve Plân Komisyonu
Sözcüsü
Uşak
Mehmet Faik Atayurt

BAŞKAN — Önerge üzerinde söz isteyen arkadaşımız?...

Buyurunuz Sayın Ural.

SAFFET URAL (Bursa) — Kanun teklifini görmedik efendim. (A. P. sıralarından «dağıtıldı» sesleri)

BAŞKAN — Kutulara dün dağıtılmış efendim. Dağıtma tarihi 14 . 4 . 1971 dir. Önerge üzerinde söz isteyen arkadaşımız?... Yok. Öncelikle görüşülmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

Bütçe ve Plân Komisyonu, Hükümet?...

OSMAN SALİHOĞLU (Sakarya) — Sayın Başkan Hükümet yok.

RIFAT ÖZTÜRKÇİNE (İstanbul) — Bu bir tekliftir.

BAŞKAN — Filhal Genel Kurulumuzda Hükümet temsilcisi yoktur. Bu itibarla bir defaya mahsus olmak üzere gelecek birleşime tâlik ediyorum efendim.

2. — İstanbul Teknik Üniversitesi kuruluş kadroları Kanununa ek kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Millî Eğitim ve Bütçe ve Plân komisyonları raporları (Millet Meclisi 1/208; Cumhuriyet Senatosu 1/1204) (S. Sayısı : 1549)

BAŞKAN — Geçen birleşimde de 20 Nisan 1971 de müzakeresi istenmiş olduğundan, 20 Nisan 1971 tarihinde müzakeresi yapılacaktır.

3. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dın, İktüzüğün 87 ve 88 nci maddelerinin tadili hakkında İktüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (2/263) (S. Sayısı : 1441)

BAŞKAN — Anayasa ve Adalet Komisyonu? Yok. Gelecek Birleşime kalmıştır.

4. — Cumhuriyet Senatosu Tabî üyeleri Kâmil Karavelioğlu ve Ahmet Yıldız'ın yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/868) (S. Sayısı : 1443) (1)

BAŞKAN — Anayasa ve Adalet Komisyonu? Burada, Anayasa ve Adalet Komisyonu Başkanı Sayın Refet Rendeci, Raporu okutuyorum.

(Rapor tekrar okundu.)

BAŞKAN — Rapor üzerinde söz isteyen arkadaşımız? Yok. Komisyonun var mı mütalâası?

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI REFET RENDECİ (Samsun) — Biz mütalâamızı raporda belirttik. Muhalif bir mütalâa olmadığına göre söyleyecek bir şey yok.

(1) 1443 S. S. Basmayazı 4 . 3 . 1971 tarihli 48 nci Birleşim tutanağına bağlıdır.

BAŞKAN — Raporu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

5. — *Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ekrem Acuner'in, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/893) (S. Sayısı : 1465)*

BAŞKAN — Komisyon mevcut, raporu okutuyorum.

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu

Cumhuriyet Senatosu

Anayasa ve Adalet Komisyonu 20.7.1970

Esas No. : 3/893

Kayıt No. : 45

Yüksek Başkanlığa

Kendilerine, millî mukavemeti kırma fiili isnadedilen maznunlar J. Alb. Memduh Çelen ve Em. P. Alb. Yaşar Başaranel hakkında K. K. K. Askerî Mahkemesi Askerî Savcılığında yapılmakta olan hazırlık tahkikatı sırasında; Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ekrem Acuner'in suçla ilgisi tesbit edilmesi sebebiyle Anayasanın 79 ncu maddesine göre dokunulmazlığının kaldırılması K. K. K. Askerî Mahkeme Savcılığınca M. S. B. lığından talepedilmiş olmakla dosya mezkûr bakanlıkça Başbakanlığa aynı taleple gelmiş Başbakanlıktan da 6 . 7 . 1970 tarih Özlük işleri 6/2 - 6385 sayılı yazı ile ve Başbakanın imzası ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına intikal etmiştir.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı, Tabii Üye Ekrem Acuner ile ilgili bu dosyayı 7 . 7 . 1970 tarihinde almış ve 8 . 7 . 1970 tarihinde de Anayasa ve Adalet Komisyonuna göndermiştir.

Anayasa ve Adalet Komisyonu 10 . 7 . 1970 günü toplanarak içtüzüğün emrettiği oranlar nisbetinde 5 üyeden kurulu bir Alt Komisyon seçmiştir. Adı geçen şahıs ile ilgili dosyayı alt komisyona tevdi etmiştir.

Alt Komisyon aynı gün 10 . 7 . 1970 günü toplanmış vazife taksimi yaparak işe başlamıştır .

Komisyon, Tabii Üye Ekrem Acuner'in dokunulmazlığı ile ilgili bir konuyu; (kendisinin de müracaatı üzerine dosyayı tetkik edilebileceğini ve dinlenmesi için toplantıyı üç gün son-

raya talik ederek adı geçene tebligat yapmış ve) 17 . 7 . 1970 günü saat 14,00 te komisyon odasında toplanarak görüşmüş ve içtüzüğün hükümlerine göre Tabii Üye Ekrem Acunerini dinlemiştir.

Bundan sonra da komisyonda iş görüşülmüş ve Alt Komisyon raporunda belirtildiği şekilde ve ekseriyetin oyu ile Ekrem Acunerin dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verilerek (17 . 7 . 1970 tarihli ve 2 sayılı karar) dosyası ile birlikte komisyonumuza tevdi edilmiştir.

Anayasa ve Adalet Komisyonu bu işi görüşmek üzere 20 . 7 . 1970 günü saat 15,30 da toplantıya çağırılarak tâyin edilen gün ve saatte komisyon odasında toplanmıştır.

Toplantıda adı geçen tabii üye Ekrem Acuner de dinlenmiştir. Üyelerin ekseriyet oyu ile toplantı açık yapılmış ve iş müzakere edilerek karara bağlanmıştır.

Komisyon müzakereleri sırasında dosyanın tam olmaksızın K. K. Askerî Savcılığında gelmediği, dosyanın eksik olduğu iddia edilerek usul müzakeresi istenmiş ve yapılan müzakere ve oylama sonunda dosyanın kâfi olduğu M. S. B. dan Başkanlığa yazılan 30.6.1970 tarih 1970/3274-5 sayılı yazıda (Bir kısım soruşturma evrakının asıl ve bir kısmının da tasdikli suretlerinin) gönderilmiş olduğu belirtilmiş olması sebebiyle yeniden başka dosya istemeye mahal bulunmadığı kararlaştırılarak, dokunulmazlık mevzuu üzerinde müzakereler yapılmıştır.

Sonunda Tabii Üye Ekrem Acunerin dokunulmazlığının kaldırılıp kaldırılmaması oylanarak 5 oya karşı 8 oy ile dokunulmazlığın kaldırılması gerektiği kararlaştırılmıştır.

Komisyonumuz meseleyi iki yönden tetkik etmiştir.

1. Anayasanın 79 ve mütaakıp maddeleri yönünden,

2. Cumhuriyet Senatosu içtüzüğü 139 ve mütaakıp maddeleri yönünden,

1. Anayasamızın 79 ve mütaakıp maddelerinde aranan şartların tamam olduğu ve dosyanın ilgili mercilerin talepleri ile ve M. S. B. lığının ve Başbakanlığın tezkereleri ile Komisyonumuza intikal ettiği anlaşılmıştır.

2. Cumhuriyet Senatosu içtüzüğünün 139 ve mütaakıp maddelerinde sayılan hususlar da müzakerelerimizde her yönü ile tartışılmıştır.

İçtüzüğün 140 ncı maddesinde zikredilen ve alt komisyondan gelen raporun gerekçeli olmadığı yolundaki iddialar da komisyonca reddedilerek raporun kâfi derecede gerekçeli olduğu ve içtüzükte sayılan hususları cevaplandırıldığı görülmüş ve tekrar alt komisyona iadesi kabul edilmiştir.

Kaldı ki, alt komisyon, komisyon umumi heyeti adına tetkikat yapar.

Komisyon umumi heyetinde Tabii Üye Ekrem Acuner'in dokunulmazlığının kaldırılması mevzuu çok geniş bir müzakere ve tetkik mevzuu da yapılmıştır.

Bu sebeplerle alt komisyon raporu kâfi görülmüştür.

Ayrıca içtüzüğün 140 ncı maddesinde sayılan hallerin dokunulmazlığı bahis konusu edilen Tabii Üye Ekrem Acuner hakkında K. K. K. Askerî Mahkemesince gönderilen dosyanın tetkiki sonunda :

A) İsnadın ciddiyeti,

B) Dokunulmazlığın kaldırılması talebinin siyasi bir maksada dayanıp dayanmadığı,

C) Soruşturma konusu fiilin kamu oyunundaki etkisi yönünden,

D) Üyenin şeref ve haysiyetini koruma yönünden,

Meselenin üzerinde durulmuştur.

İsnadın ciddiyetinden şüphe edecek bir durum yoktur. MİT ve Askerî Savcılık işi ciddi olarak tesbit etmiştir. Dosyadaki delilleri takdir şüphesiz ki, mahkemeye mevdu bir keyfiyettir.

Ancak dosya henüz hazırlık soruşturma safhasında olup, suçun adı konmamış veya yanlış konmuş olabilir. Suç ile ilgili görülenlerin daha sorguları dahi yapılmadığına göre isnadın Ceza Kanunundaki adı ne olacaktır?

Bunu ilgili savcılık veya mahkeme tesbit edecektir.

Ancak dâva muhtevası Türk Ordusunun ve Türk Devletinin bekası ile ilgili ve Anayasamızın kurduğu demokratik düzeni yıkmaya kadar giden iddia ve beyanlarla dolu bulunmaktadır.

Birçok ordu birliklerine çengel atılması yoluna gidildiği haritalar çizildiği tesbit edilmiş ve dosyasına konulmuştur. Muhbir ve şahit vatani bir hizmet yaptığı beyanı içinde olup teyple tesbit edilen bant ve oradan zabıtlara derce-

dilen 42 sayfalık konuşmalar bu suçun mevcudiyetini ciddi olarak ortaya koymaktadır.

Bu sebeplerle Komisyonumuz içtüzükteki ciddiyet unsurunu bu hâdisemizde görmüştür.

Dokunulmazlığın kaldırılması meselesinin siyasi bir maksat güttüğü de iddia edilemez. Türk Ordusu askerî yargısı işe el koymuştur. Ordumuzun onun yargı organının ve MİT Teşkilâtının siyasi bir maksada alet olacağını iddia etmek mümkün değildir.

Soruşturma konusunun, kamu oyunundaki etkisi hakikaten mühim olmuştur. Türk basını, radyoları ve dünya basını bu olayla yakından ilgilenmiştir. Kamu oyunu bu hâdiseye etkilemiştir.

Halen dahi matbuat ve radyo haklarında soruşturma açılanları yakından takibetmekte gazetelere manşet olmaktadır.

Hâdisenin; (halen iki kişinin aynı suçtan mevkuf bulunduğu da nazara alınır) Türk kamu oyunu etkilediği ve isnadın ciddi olduğunu kabul etmekte zaruret vardır.

Üyenin şeref ve haysiyetini koruma yönünden de olay üzerinde durulmuş ve eski bir ordu mensubu bulunan ve halen Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi olan Ekrem Acuner'in dokunulmazlığının kaldırılması ile böyle bir suç isminin karışması dahi bu üye için haysiyet kırıcı olacağı bunun için hakkındaki dâvanın biran önce görüşülerek bu işle ilgisi olmadığına ortaya çıkmasının faydalı olacağı düşünülmüştür.

Yukarıda izah edilen sebeplerden dolayı Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ekrem Acuner'in yasama dokunulmazlığının kaldırılması komisyon üyelerinin ekseriyetinin oyu ile kararlaştırılmıştır.

Genel Kurulun tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Başkanlığa saygiyle sunulur.

Başkan	Sözcü
Kastamonu	Samsun
A. N. Tuna	R. Rendeci
Kâtip	
Tokat	Balıkesir
Muhalefet şerhim eklidir	N. Demirel
Söz hakkım saklıdır	
Z. Betil	
Bitlis	Gaziantep
O. Kürümoğlu	İ. T. Kurtlar

Hatay
M. Deliveli

İstanbul
Muhallifim
Muhalefetim eklidir
E. Özden

Konya
Muhallifim
Muhalefet şerhim eklidir

Rize
O. M. Agun

S. Çumralı
Sakarya
M. Tıǧlı

Tekirdağ
Muhalefet şerhim ekli,
Söz hakkım mahfuzdur.

H. Mumcuoǧlu

Tabii Üye
Muhallifim
M. Ataklı

20 . 7 . 1970

Muhalefet şerhi

Anayasanın 79 ve Cumhuriyet Senatosu İc-
tüzüğünün 140 ncı maddelerine göre, yasama
dokunulmazlığının kaldırılması için:

- Bir Cumhuriyet Senatosu üyesine suç teşkil eden bir fiil isnadı,
- İsnadın ciddiyeti,
- Yasama dokunulmazlığının kaldırılma-
sı talebinin siyasi maksatlara dayanmaması,
- Kovuşturma konusu olan fiilin kamu
oyundaki etkisi bakımından ve yahut üyenin
şeref ve haysiyetini koruma yönünden doku-
nulmazlığın kaldırılmasına zaruret bulunması
gerekir.

Bu esasları tesbit için Alt Komisyonun büt-
tün kâğıtları incelemesi icabeder. Askerî Mah-
kemede mevcudolduğu anlaşılan dosyanın celbi
ile incelenmesi ve kesin bir sonuca varılması
hakkındaki isteğimiz kabul edilmemiştir. Bu
sebeplerle yasama dokunulmazlığının kaldırıl-
masına muhalifim.

Konya
Sedat Çumralı

Muhalefet şerhi

Cumhuriyet Senatosu Üyesi Sayın Ekrem
Acuner'in yasama dokunulmazlığının kaldırıl-
ması istemini havi dosya muhteviyatı tetkik
edildiğinde görülür ki;

1. T. C. K. nun 153 ncü maddesi yanlış
anlamda yorumlanmıştır. Bu yorum, T. C. K.
nun diğer maddelerini aşmakta ve onları hü-
kümetsiz kılmaktadır.

2. Cumhuriyet Senatosu İcüzüğünün 140

ncı maddesi, bir Cumhuriyet Senatosu üyesi-
ne suç teşkil eden bir fiil isnad edilir ve Alt Ko-
misyon isnadın ciddiyetine ve yasama dokunul-
mazlığının kaldırılması talebinin siyasi mak-
satlara dayanmadığına kanaat ettirir ve kovuş-
turma konusu olan fiilin kamu oyundaki etkisi
bakımından yahut üyenin şeref ve haysiyetini
koruma yönünden dokunulmazlığın kaldırılması
hakkında gerekçeli bir rapor düzenliyerek Ana-
yasa ve Adalet Komisyonuna sunar; hükmü ile
dokunulmazlığın kaldırılması için aranması
gerekten şartları vaz'etmiş bulunmaktadır.

Dosya mutevasına göre yasama dokunulmaz-
lığının kaldırılması talebinin ciddiyetle hiçbir
ilişkisi yoktur.

Dosyada delil olarak ibraz edilen, deşifre
olunmuş teyp bandının ihtiva ettiği bilgiler irtı-
batsız, yetersiz ve anlamsızdır. Bu bilgilere ist-
tinaden dosyaya ilâve edilmiş olan krokinin ha-
zırlanması mümkün değildir. Ayrıca elektronik
alandaki başdöndürücü gelişme, teyp ve benzeri
araçların bir şantaj aracı olması imkânını yarat-
mış olduğundan beynelmilel hukuk alanında
teyp bantlarının delil olarak kullanılması kabul
edilmemiş bulunmaktadır. Yargıtayımız da bu
yönde bir içtihat kararı vermiştir.

İsnad edilen fiilin mahiyeti isnadın ciddiyeti-
ni ifade etmez. İsnadın dayandığı delillerin ger-
çekliği ve kuvveti ancak isnadın ciddiyetine
imkân verir.

İsnad edilen fiilin mahiyetinin isnadın ciddi-
yetine esas kabul edilmesi halinde dokunulmaz-
lık müessesesinin maksadı kaybolur. Yersiz is-
nat ve iftiralarla siyasi muarızların yekdiğerini
mutazarrır etmesi mümkün olur.

Ayrıca, dosyada mevcut tanık Sefer Sayıl-
ır'ın isnadından başka bir delil de mevcut de-
ğildir.

Sefer Sayılır'ın iddiaları da incelendiği tak-
dirde görülür ki, muhbir durumunda bulunan
bu kişinin bütün faaliyetleri Sayın Ekrem Acu-
ner ve diğer kişilere tevcih edilmiş suçlamaları
bütünü ile şahsında toplanmış durumunu ispat-
lamaktadır. Gerek teypte gerek Sefer Sayılır'ın
ifadesinde isimleri geçen çeşitli muvazzaf ve
emekli subayların hiçbirisi vermiş oldukları ifa-
delerinde ne teypin, ne de Sefer Sayılır'ın ifade-
lerindeki ifadelerini asla teyid etmemekte bilâkis

kesinlikle bu iddiaların vâridolmadığını beyan etmektedir.

Ayrıca, Alt Komisyon dokunulmazlığının kaldırılması gerektiği hallerde içtüzüğümüzün 140 ncı maddesi gereğince «yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında gerekçeli bir rapor düzenliyerek Anayasa ve Adalet Komisyonuna sunar.» hükmüne rağmen böyle bir rapor da hazırlamamıştır.

Buna ilâveten ilgili merciden Cumhuriyet Senatosuna sunulan dosyanın sunuş yazılarından anlaşıldığına göre evrakın bir kısmı tetkikimize sunulmuştur. Bir kısım evrakın gönderilmemiş olması kararlarımızın rahatlıkla verilmesini önlemiştir. Noksan evrakın celbi için yapılan teklif ise Komisyonun A. P. üyelerinin oyları ile reddedilmiş bulunmaktadır.

Bunlardan başka Komisyonun gizliliğine itina etmesi gereken dosya muhtevası Yeni Gazetede bir muhabir tarafından açıklanmış ve Alt Komisyon Başkanı Komisyon Genel Kurulunda da ikrar ettiği gibi, Alt Komisyonun oylama sonuçlarını radyo ve gazete muhabirlerine yalnız aksettirmiştir.

Komisyondaki görüşmeler sırasında, Komisyon üyesi olan bir A. P. senatörü, 27 Mayıs ihtilâlini kınayan ve reddeden bir ifade ile sözlerine başhyarak «bir tabîi sentatörün dokunulmazlığının kaldırılmasında seve seve oy kullanırım» demek suretiyle şuuraltı hissiyatını belirtip siyasi bir maksatla hareket ettiğini ortaya koymuştur.

Suçun unsuru aslisi asker kişileri teşviiktir. Bu olayda muhbirden başka teşvik edilmiş tek kişi dahi yoktur.

Bu suretle, bütün iddia ve isnatlar başhbasına delil sayılamıyan belgeye istinadetmektedir. Hukukî dayanaktan yoksun mücerret iddialardan ibarettir.

Bu nedenlerle, Alt Komisyonun gerekçesiz raporuna ve Sayın Ekrem Acuner'in dokunulmazlığının kaldırılması kararına katılmaya imkân yoktur.

Ayrıca bu olayda da Cumhuriyet Senatosunun itibarı yatmaktadır.

Anayasa ve içtüzüğün hükümlerinin gereklerine uymadan hissî maksatlı kararların hazır-

lanması gerçeği karşısında Genel Kurulun sağduyu ile hareket etmesi gerektiği kanaatindeyim.

20 Temmuz 1970
Tabîi Senatör
Mucip Ataklı
20 . 7 . 1970

Muhalefet şerhi

1. Anayasamız, 79 ncü maddesindeki hükmü ile ağır cezayı gerektiren suçüstü hali dışındaki suçlar arasında yasama dokunulmazlığı bakımından bir ayırım yapmamıştır. Bu, suçüstü hali dışında işlenmiş olan ve ağır cezayı gerektiren suçlar ile suçüstü hali içinde işlenmiş olsalar dahi bütün öteki suçlardan dolayı yasama dokunulmazlığının kaldırılıp kaldırılmamasının yasama meclislerinin takdirine bırakılmış olması demektir.

İmdi, önemli mesele, yasama meclislerinin bu takdir yetkilerini hangi ölçülerle kullanmaları gerektiği meselesidir. Bu meselenin önemini göz önüne alan Anayasamız üyeleri oylarını kullanırken kanaat serbestliği içinde bırakmak istemiş ve 79 ncü maddesine şu hükmü koymuştur: «Meclislerdeki siyasi parti gruplarının yasama dokunulmazlığı ile ilgili görüşme yapılamaz ve karar alınamaz.»

Yasama dokunulmazlığı, yasama meclislerinin ödev ve görevlerini engellere uğramaksızın tam güven içinde yapabilmelerini sağlamak için ihdas olunmuştur. Üyelerin şahıslarına bağlı ve dolayısıyla üyeler tarafından feragat edilmesi mümkün bir hak değildir. Bundan ötürüdür ki, Cumhuriyet Senatosu İchtüzüğü 143 ncü maddesinde, «Bir üyenin kendi isteğiyle yasama dokunulmazlığı kaldırılmaz.» demiş, 144 ncü maddesiyle de yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ait karara karşı Anayasa Mahkemesine başvurma hakkını tanımış ve bu hakkın sadece dokunulmazlığı kaldırılan üye tarafından değil Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinden her hangi biri tarafından da kullanılabilceğini kabul etmiştir.

Parlâmentolu demokratik memleketlerin bütün Anayasa hukukçuları ve bizim Anayasa hukukçularımız yasama dokunulmazlığının kaldırılması konusunda şu prensiplerde ittifak etmiş bulunmaktadır:

I - Ortada suç teşkil eden bir fiilin bulunması,

II - Suç teşkil eden bu fiilin sanık (sayılan) yasama meclisi üyesi tarafından işlendiği hakkındaki iddianın yani (İsnadın), (ciddi) olması,

III - Yasama dokunulmazlığının kaldırılması isteğinin siyasi maksatlara dayanmaması,

Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü, 140 nci maddesine koyduğu hükümlerle, bu prensipleri de kapsamına almıştır.

Gerçi, işlendiği ihbar veya iddia edilen fiilin işlenmiş olup olmadığının, işlenmiş ise bir suça konu teşkil edip etmediğinin ve sanık sayılan kimse tarafından işlenmiş bulunup bulunmadığının araştırılıp soruşturulması suretiyle sanık hakkında mahkûmiyet veya beraet kararı verme yetkisi yargı organlarına aittir. Ancak, yasama organı da, yargı organlarına ait soruşturma ve sonuç olarak mahkûmiyet veya beraet kararı verme yetkisine sahibolmaksızın yukarıda sözü edilen prensiplerin gerektirdiği takdir yetkisine sahiptir. Başka deyimle, yasama organı, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında üyesinden gelen isteği hiçbir takdir yetkisi kullanmaksızın kabul etmeye mecbur olmadığı gibi, bu konuda yargı organından gelen isteği de, hiçbir takdir yetkisi kullanmaksızın kabul etmeye mecbur değildir. Aksi halde yasama dokunulmazlığının ihdas edilmesine lüzum kalmazdı.

Tekrar ediyoruz : Konunun değil, işlendiği iddia edilen fiilin de değil, (İsnadın ciddî olması lâzımdır.)

Yasama Meclisi üyesine isnadedilen fiilin gerçekte işlenmiş bulunup bulunmadığının, işlenmiş ise bir suça konu teşkil edip etmediğinin ve üye tarafından işlendiği hakkındaki iddianın yani (İsnad) ın (ciddi) olup olmadığının anlaşılması ise, ancak soruşturma kâğıtlarının hepsinin inelenmesiyle mümkün olur. Nitekim, Cumhuriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 139 ncu maddesinin 2 nci fıkrası, yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ait isteğin ilgili Bakanlık tarafından (gerekçeli bir tezkere) ile Yasama Meclisine intikal ettirilmesi ve aynı maddenin son fıkrası da, Alt Komisyon tarafından (Bütün kâğıtların incelenmesi) lüzumundan söz etmiştir. Ayrıca, Cum-

huriyet Senatosu İçtüzüğü'nün 140 nci maddesinin 2 nci fıkrasında Alt Komisyon tarafından kovuşturma ve yargılamanın üyelik sıfatının sona ereceği zamana bırakılmasına karar vermesi halinde sadece (Bir rapor düzenlenmesi) yeterli sayıldığı halde, 1 nci fıkrasında Alt Komisyon tarafından yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına karar verilmesi halinde düzenlenecek raporun (gerekçeli) olması gerektiği üzerinde durulmuştur.

İncelenen dosyadan, konu hakkında yetkili merci tarafından tutulan soruşturma kâğıtlarının hepsinin gönderilmediği anlaşılmaktadır. İlgili bakanlığın tezkeresi (Gerekçesi) olmadığı gibi, Alt Komisyon raporu da (Gerekçeli) değildir.

İşte bu nedenlerle bizler komisyondan, konu hakkında yetkili merci tarafından tutulan fakat gönderilmemiş bulunduğu anlaşılan soruşturma kâğıtlarının da getirilip incelenmesini istedik. Komisyon, bu isteğimizi 6 oya karşı 7 oyla reddetti.

2. Bunun üzerine Komisyon, yasama dokunulmazlığının kaldırılıp kaldırılmamasını görüştü ve 5 oya karşı 8 oyla kaldırılmasını kararlaştırdı.

Bizler, oylarımızı kullanmazdan önce şu hususlar üzerinde durma zorunluğunu duyduk :

I - Teyp bandının muhtevasını tesbit eden tutanağa göre konuşmuş olanlar Ekrem Acuner, Emekli Piyade Albay Yaşar Başaran, Jandarma Albay, Memduh Çelen ve belli olmayan ve K. (Hakkı) rumuzu ile ifade edilen şahıstır. Yine bu tutanağa göre konuşmanın banda alındığı tarih 23 Nisan 1970 tir. Dosyada konuşmanın banda kim veya kimler tarafından hangi tarihte ve ne şekilde alındığı hakkında tutanak yoktur.

II - Birinci bendde sözü edilen tutanağa göre harekete geçme tarihinin en geç 25 Mayıs 1970 olduğu anlaşılmaktadır. Dosyadaki kâğıtlara göre hâdise muhbiri Jandarma Üsteğmeni Sefer Sayılır'ın ifadesinin alındığı tarih 10 Haziran 1970 ve Yaşar Başaran ile Memduh Çelen'in ilk ifadelerinin alındığı tarih ise 22 Mayıs 1970 tir.

III - Yaşar Başaran ile Memduh Çelen'in 22 Mayıs 1970 tarihinden önce ifadelerinin al-

nıp alınmadığı dosyadan anlaşılmakta ve alınmış ise de dedikleri bilinmemektedir.

IV - Sefer Sayılır, 10 Haziran 1970 tarihli ifadesinde, bilgi verdiği son tarih olarak 30 Nisan 1970 i söylemektedir. Kendisinin 30 Nisan 1970 tarihi ile 10 Haziran 1970 tarihi arasında ifadesine başvurulup vurulmadığı dosyadan anlaşılmalıdır. Şayet başvurulmuş ise, ne söylediği bilinmemektedir. Başvurulmamış ise, 10 Haziran 1970 tarihli ifadesinde sözünü ettiği çok sayıdaki buluşma, raslama tarih ve yerini ve ayrıntıları ile nakleylediği konuşmaları hâfızasında uzun zaman tutabilme gücü, üzerinde durulmaya değerli sayılmak gerekir.

V - Dosyadaki kâğıtlardan ifadelerinin alındığı anlaşılan şahıslardan başka ifadelerine başvurulmuş kimseler var mıdır? Varsa ne demişlerdir? Bilmiyoruz.

VI Banda alınan konuşmalar ve Sefer Sayılır'ın ifadesi, soruşturma konusunun T. C. K. nun 146 nci maddesinde unsurları yazılı suç olduğunu göstermektedir. Oysa ki, dosyadaki kâğıtlara göre yetkili merci; dokunulmazlığının kaldırılması söz konusu olan üyeye isnad edilen suç (Millî mukavemeti kırma) olarak nitelenmiştir. Bu suçun unsurları, Askerî Ceza Kanununun 58 nci maddesi mâtufu bulunan Türk Ceza Kanununun 153 ve 155 nci maddelerinde gösterilmiştir. 153 nci maddede, askerleri kanunlara karşı itaatsizliğe ve yeminlerini bozmaya... teşvik etme veya... askerî vazifelere muhalif hareketleri methü istihsan yolunda asker önünde sözler sarf eyleme suçları sayılmakta ve cezanın 1 yıl ağır haptisten başlayacağı zikredilmektedir. 155 nci madde ise, ... Kanunlara karşı gelmeye halkı teşvik ile memleketin emniyetine tehlike iras edecek şekilde makale neşretme ve halkı askerlik hizmetinden soğutmak yolunda neşriyatta veya telkinatta bulunma suçları sayılmakta ve cezası 2 aydan 2 yıla kadar hapis ve 25 liradan 200 liraya kadar ağır para cezası olarak gösterilmektedir.

Üzerinde durma zorunluğunu duyduğumuz bu hususlar muvacehesinde dosyadaki soruşturma kâğıtlarını incelemekle yetinmek suretiyle bir yasama meclisi üyesinin dokunulmazlığının kaldırılması kararına katılmayı uygun görmedik ve oylarımızı, çoğunlukla alınan bu karara karşı kullandık.

SONUÇ

A) Konu hakkında yetkili merci tarafından tutulan fakat komisyona gönderilmemiş bulunduğu anlaşılan soruşturma kâğıtlarının getirilmesine lüzum olmadığı yolundaki komisyon kararı, ile,

B) Yeterli incelemenin yapılmasına fırsat verilmeksizin yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına dair olan komisyon kararına,

Yukarıda iki madde halinde açıkladığımız nedenler ile muhalif olduğumuzu arz ederiz

Cumhuriyet Senatosu Cumhuriyet Senatosu

Tokat Üyesi

Tekirdağ Üyesi

Zihni Betil

Hayri Mumcuoğlu

Cumhuriyet Senatosu

Istanbul Üyesi

Ekrem Özden

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, çoğunluk kararını muhtevi rapor ve karşı oy yazıları okundu. İki değerli arkadaşımız söz istemiş bulunuyor. Bir arkadaşımız da, «merciinde mevcudolduğu anlaşılan dosyanın tetkik edilmek üzere celbedilir, bittetiklik karara varılmak üzere, işin komisyona iadesine karar verilmesini.» istiyor. Bu, usulü nitelikte bir istem olduğu için onu takdim ediyorum. Sayın Ekrem Özden'in önergesini bir kere daha okutuyorum efendim.

Başkanlığa

Merciinde mevcudolduğu anlaşılan dosya tetkik edilmek üzere celbedilip, bittetiklik bir karara varılmak üzere işin komisyona iadesine karar verilmesini arz ve teklif ederim.

15 . 4 . 1971

Istanbul

Ekrem Özden

BAŞKAN — Lehide Sayın Ekrem Özden, buyurun efendim.

EKREM ÖZDEN (Istanbul) — Sayın Başkan, çok değerli arkadaşlarım; meselenin teferuatına girmek istemiyorum. Lehte oy veren arkadaşlarla bizim gibi aleyhte oy veren arkadaşların mütalâalarını dinlediniz. Mesele açıktır. Bir dosya tetkik edilirken, o dosyanın bütün teferruatı nazarı dikkate alınır; ciddî midir, siyasi sebeplerden mi doğmuştur, ne şekilde bir suç tekevvün etmiştir? O dosyanın içinde mevcudolan bütün kâğıtların incelemesinden çıkan netice ile bu hususlar tahassul eder.

Adli tetkikatı yapmakla mükellef ve bir ceza vermek vaziyetinde bulunan mahkemelerin durumu böyledir. Mahkemeler, son tahkikatı icra ederlerken - sağda, solda, nerede mevcut ise - mercilerindeki bütün evrakı, bilgileri dosyada toplarlar, o adam hakkında cezai mesuliyet icabediyor mu, etmiyor mu, bir neticeye varırlar.

Bizim, de şimdi, sizden aldığımız yetkilere göre, sizin içinizde bulunan bir arkadaşımızın dokunulmazlığını kaldırabilmek için, bize tevdi edilen bütün belgeleri tetkik ederek, inceliyerek neticeye göre bir karara varmamız iktiza ettiği kadar tabii bir şey yoktur. Biz inceledik; baktık ki, içinde teypten başka, ihbardan başka hiçbir delil yoktur. Teypin mahiyeti hukukiyesi ise Yargıtayın muhtelif içtihatlarıyla meydana dardır. Hattâ 9 subay dâvasındaki teypin de mahiyeti itibariyle ne olduğu meydana çıkmıştır.

Muhbir hakkında da, onu teyidedecek, dosyada mevcut bir delil yoktur. Bundan sonra, bazı kâğıt ve dosyaların tutulduğu, o zamanki büyük mevkileri işgal eden kimseler tarafından açıkça kamuoyuna bildirilmekle anlaşıldı. Bu dosyaların celbi ile bunlar hakkında ne gibi muameleler yapıldığı ve bu dosyalarda nasıl deliller mevcudolduğunu tetkik etmek bizim için lüzumlu idi. Bunu muhterem arkadaşlarımızdan rica ettik ve ileri sürdük. Dedik ki, «kıymetli arkadaşlar bir dosya tetkik ediyoruz, bir arkadaşımız hakkında dokunulmazlığının kaldırılması hususunda karar vereceğiz. Esaslı şekilde bilgilere sahibolmamız lâzımdır.»

Bu bilgilere ne şekil ve ne surette sahibolabilir? Bu bilgilere, başka makamlarda mevcudolduğu ve dosyanın esasını teşkil ettiği ileri sürülen ve suç unsurunun mevcudolduğu da belirtilen bu dosyaların getirilmesiyle sahibolmak ancak kabil olabilir. Şu hale göre dosyaların - bir tek dosya da değil - getirilmesini muhterem arkadaşlarımızdan rica ettik. Biraz, ileri gitmek istemiyorum, fevri olarak, arkadaşlarımız, «Canım bu dosyalar gelse de ne olacak yani? Biz esasa karar verelim.» şeklinde bir karara varmış bulundular. Tabii bütün bu düşünceleri hürmetle ve saygı ile karşılıyorum. Hukuk bakımından her türlü mütalâayı incelemek iktiza eder. Ona şüphe yoktur. Ama ve ama, me-

seleleri tetkik ederken, «kuzum rica ederim, bu dosyayı tetkik etmeyin. Bu dosyaya bakmayınız. Mevcudolan dedillerle iktifa ediniz ve bu şahıs hakkında behemahal bir karara varınız» diye ileri sürülen mütalâayı kabul etmek ve in di olmadığını iddia etmek mümkün değildir.

Bu itibarla, ben muhterem heyetinizden rica ediyorum. Bir meselenin esasına vukuf peyda edebilmek için, bu dosyaların celbi lâzımdır, zaruridir; elzemdir. Hayır, böyle değildir, bu dosyalar gelmeden karara varılsın diye ileri sürülen mütalâaları hukuk bakımından kabul etmek mümkün de değildir. Bu itibarla muhterem arkadaşlarım, ben şu karar verilsin, veya şu karar verilmesin, şöyle mütalâa edilmiş, suç varmış, yokmuş diye bir fikir ileri sürmüyorum. Ama, bütün teferruatı ile, bu arkadaşımıza isnâdedilen suçun delilleri, bütün derinlikleri ile, bütün etrafı ile tetkik edildikten sonra komisyonun bu mesele hakkında bir karara varmasını istiyorum ve bu da sizlerin tabii hakkınızdır. Alelfevri vereceğimiz bir karar, bir arkadaşımızı mağdur eder ve ilerde de hepimizin başına gelebilir hâdiselerin esasını teşkil eder. Bu itibarla kıymetli arkadaşlarım, bir önerge veriyorum, iltifatlarınızı rica ederim.

Saygularımla.

BAŞKAN — Sayın Nusret Tuna, önergenin aleyhinde mi efendim.

A. NUSRET TUNA (Kastamonu) — Aleyhte efendim.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

A. NUSRET TUNA (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Özden konuşmalarında bu komisyonda müspet oy verenleri, alelfevri, keyfi olarak, siyasi bir görüşle» gibi beyanlarla itham etmemiş olsa idi, söz almayıcaaktım.

Geçen yılın Temmuz ayından bu zamana kadar duruşu da bunun sıkı bir takipçisi olmadığımızı açıkça göstermektedir.

Muhterem arkadaşlarım, ben şimdi size Tüzüğümüzü okuyacağım. Ondan sonra vardığımız karardan haklı mıyız, değil miyiz, onu vicdanlarımıza terk edeceğim; bilâhara, ben de istediğimi en sonunda arz edeceğim.

Arkadaşlar, yasama dokunulmazlığıyla ilgili bizim maddemiz şu: Madde 139.

«Bir üyenin yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına ait istekler mahkemeler veya savcılıklardan Adalet Bakanlığına intikâl ettirilir.

Adalet Bakanlığı, durumu, gerekçeli bir tezkere ile...»

İttilânınıza arz etmek istediğim asıl nokta bu. «Gerekçeli bir tezkere ile Başbakanlık yolu ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına bildirir.

Başkan, bu yazıya Anayasa ve Adalet Komisyonuna havale eder.

Anayasa ve Adalet Komisyonunca beş kişilik bir Alt Komisyon kurulur.»

Şimdi muhterem arkadaşlar, elimizdeki Tüzük bu. Neyi kâfi görüyor? Suçun işlendiğine muttali olan bir daire; eğer bu, yasama dokunulmazlığı olan bir kimse ise, gerekçeli bir tezkere ile yasama dokunulmazlığının kaldırılmasını istiyecektir.

Muhterem arkadaşlar, Tüzükteki hüküm bu. Buna rağmen bizim komisyonumuza oldukça büyük bir dosya ve üzerinde bir gerekçe gönderilmiştir.

Şimdi, benim konuşmak istediğim mevzu bu usulle alakalı olduğu için bu kadarla iktifa ediyorum.

Arkadaşlar, Tüzüğümüz bir tek dileği kâfi görmesine rağmen hem gerekçeli bir tezkere ve hem de dosya gelmiştir.

Dosyada bir tâbir var, diyor ki, «bunlardan bir kısmının fotokopisini gönderdik, bir kısmının suretini çıkarttık, gönderdik.» Bir kısmının aynen, hakikaten fotokopileri var, bir kısmının suretleri var. Bir kısmı dendiğine göre, başka bir kısmının daha dosyada olması mümkündür; binaenaleyh bu dosya gelsin, tetkik olunsun denmiştir.

Şimdi, muhterem arkadaşlarım, ifade etmek istediğim husus şu: Bir çatı altında yaşıyoruz. Hiçbir arkadaşımızın fevrî ve hissî bir hareketle, fevrî ve hissî bir düşünce ile muazzap edilmesine, onun lâyük olmadığı muamelelere mâruz kalmasına hiçbir zaman taraftar olmadık. Yine aynı hissin takipçisi ve tatbikçisi olarak, mademki muhalif kalan arkadaşlarımız aradan bunca zaman geçmesine rağmen, bu noktayı nazardan ısrar etmektedirler, gösterilen gerekçeyi tasvibetmemekle beraber, her hangi bir şüphenin, her hangi bir müphem noktanın kalması için, komisyondan ben de rica ediyorum,

geri alsınlar ve mahkeme dosyası muvakkat bir zaman için, tetkik için celbedilsin, iade edilsin. Bu suretle bu kısımda hiçbir noksan kalmasın. Bunu temenni ediyorum, bunu rica ediyorum.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Komisyon mütalâası?..

ANAYASA VE ADALET KOMİSYONU BAŞKANI REFET RENDECI (Samsun) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım; Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonunda bu mevzu günlerce konuşulmuştur. Alt Komisyon kurulmuş, mahkemeden gönderilen ve tezkereye bağlı dosya isnatta bulunan arkadaşlarımız tarafından geniş geniş tetkik edilmiş, gerek Alt Komisyonunda, gerekse komisyon umumî heyetinde kendisi dinlenmiş, ayrıca tetkik imkânları da verilmiştir.

Bundan Başkan, komisyon üyesi arkadaşlarımız dosyayı teker teker tetkik etmişlerdir. Dosyanın içerisinde Kara Kuvvetleri Komando Askerî Mahkemesi Savcılığının o güne kadar tesbit edebildiği deliller de var. Bunların fotoğrafları, banda alınmış sesleri, zabıtları, şahit ifadeleri ve bunlardan bâzılarının asılları, bâzılarının da suretleri mevcut idi.

Sayın Tuna'nın da işaret ettiği, gibi içtüzüğümüz sadece gerekçeli bir tezkereyi kâfi gördüğü halde, biz bu dosyayı etraflı bir şekilde tetkik ettik. Biz delilleri takdir edemedik, gayet tabii, Sayın Özden'in dediği gibi. «Şahidin dediği yalandır» der. Ben, hâkim değilim ki şahidin yalanını takdir edeyim. Bir dosya gelmiş, yetkili merciden, şahidin ifadesi içerisinde. Bunu ancak hâkim takdir eder. Neticeyi hükme müessir olacak şekilde, bu şahit yalan mı söyledi, bu şahidin ifadesi acaba mürettep midir, siyasi bir maksadı mı vardır veya başka bir maksadı mı vardır veya menfaat karşılığında mı söylemiştir? Bizim Ceza Usulü Muhakemeleri Kanunumuz ve diğer mevzuatımız bu takdir yetkisini hâkimlere tanımıştır. Bir şahidin ifadesinin muteber olup, olmadığını; suçun ciddi olarak mevcud olup, olmadığını takdir hâkime aittir. Hâkim, suçun ciddi olarak mevcud olduğunu anlarsa mahkûmiyet kararı verir; suçun ciddi olmadığını anlarsa beraet kararı verir.

Bizim Anayasa ve Adalet Komisyonu olarak bu meseleleri tetkik etmeye, takdir etmeye yet-

kimiz yoktur, zaten. Sadece Umumi Heyet adına yaptığımız tetkikatta bir kanaat olarak kanaatlerimizi belirttik ve yüksek huzurlarımıza getirdik.

Muhterem arkadaşlarım, bendeniz komisyon başkanı olarak şu ciheti arz ediyorum:

Biz komisyonda gereği şekilde meseleyi tetkik ettik ve bir kanaatin sahibi olduk. Biz, Sayın Özden arkadaşımızın iddia ettiği gibi, ne için içerisinde başka sebepler, ne de siyasi mak-satlar, ve saire, hiçbir şey aramadan sadece vicdanlarımızın seslerine uyararak reylerimizi kullandık ve hiç kimse hakkında da bir kanaatimiz veya düşüncemiz yoktur.

Bu sebeplerle, bendeniz komisyon başkanı olarak meselenin tekrar komisyonda müzakeresinde bir fayda ummuyorum. Bu sebeplerle meseleyi Yüksek Heyetin takdirlerine arz ediyorum. Umumi Heyetimiz «Komisyonda tekrar görüşül-sün» derse, görüşürüz; görüşülmesin, derse gör-üşmeyiz.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın arkadaşlarım bir usul müzakeresi açtılar. Lehte ve aleyhte konuşul-du. Sayın Komisyon Başkanı da keyfiyeti Yü-ce Kurulun takdirine sundular. Sayın Mustafa Tıgh ve Sayın Sadık Artukmaç da söz istedi-ler. Usul, tüzüğümüz, tekrar iki arkadaşımıza söz vermeye elverişli değildir.

Bu nedenle, Sayın Ekrem Özden'in, dosya-nın Anayasa ve Adalet Komisyonuna, mercii-ndeki dosyayı incelemek üzere verilmesine müte-dair olan önergesini oylarınıza sunuyorum: Ka-bul edenler...

MUSTAFA TIĞLI (Sakarya) — Efendim, müsaade eder misiniz?

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Sayın Başkanım, bu konu üzerinde...

BAŞKAN — Oylamaya geçtim, lütfen efen-dim...

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Aynı konu üze-rinde bir önerge daha var; daha vâzih, daha sa-rih...

BAŞKAN — Sayın Betil, lütfediniz efen-dim.

Efendim, müsaadenizle onu da arz edeyim, lütfediniz.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Birden okunacak, ondan sonra oya vaz'edeceksiniz.

BAŞKAN — Şimdi müsaade buyurunuz Başkanlığın takibettiği usulde bir usulsüzlük yok. Şöyle ki, Sayın Zihni Betil, Ekrem Özden'in önergesinin müzakeresi sırasında sonuç itiba-riyle aynı olmakla beraber, mahiyeti bakımın-dan değişik bir önerge vermiştir. Bu itibarla birinci önerge kabul edilirse, ikinci önergenin müzakeresine yer kalmıyacaktır. Bu nedenle Sayın Betil'in önergesini muameleye koyma-dım. Bu sebeple Sayın Özden'in...

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Müsaade ederse-niz usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Oylamaya geçtim, Sayın Be-til.

Oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Ka-bul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dosya, Anayasa ve Adalet Komisyonuna tevdi edilmiştir.

ZİHNİ BETİL (Tokat) — Benim önerge-mi lütfen okutunuz. Mahiyeti itibariyle değişik kısmının aynen okunmasını rica ediyorum.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Efendim, mesele bitti; dosya. komisyona gitti.

BAŞKAN — Sayın Betil, mesele bitmiştir, rica edeceğim efendim.

7. — CUMHURİYET SEN ATOSU ARAŞTIRMASI

1. — *Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker ile İstanbul Üyesi Halûk Berkol'un TRT Ankara Televizyonuna dair Senato araş-tırması istiyen önergesi (10/34)*

BAŞKAN — Sayın Berkol ve Köker yok-lar. Hükümet de esasen yok. Bu itibarla müza-kere edemeyeceğiz.

2. — *Cumhuriyet Senatosu Ordu Üyesi Şev-ket Köksal'ın, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esen-ler muntakalarında vukubulan Kolera hastah-*

ğına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/35)

BAŞKAN — Sayın Köksal?... Yoklar. Sayın Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı da yoklar. So-ru, gelecek soru gününe bırakılmıştır.

3. — *Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler muntakalarında vukubulan kolera hastahlığına dair Senato araştırması istiyen önergesi. (10/36)*

BAŞKAN — Sayın Özden?... Buradalar. Sayın Sağlık Bakanı?... Yoklar. Soru, gelecek soru gününe bırakılmıştır.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Sayın Başkan, müsaade buyurursanız bu mevzuda bir söz söylemek istiyorum.

BAŞKAN — Yerinizden buyurabilirsiniz, efendim.

EKREM ÖZDEN (İstanbul) — Ben, Salı günü olsun, bugün olsun bâzı meseleleri burada sözlü sorular münasebeti ile bahis konusu ettiğimizde, Hükümet üyelerinin bunların görüşülmesi ile ilgili olarak buraya gelmemelerini doğru bulmuyorum. Mesele gayet açıktır; biz bir murakabe yapmak istiyoruz; ister evvelce verilmiş olsun, ister yeni verilmiş olsun, sayın bakanlarımızın bizim gündemimizi lütfen okuyup vazifelerini yerine getirmelerini rica ederim.

BAŞKAN — Bir temennidir, teşekkür ederim efendim.

4. — *Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Lütfi Bilgen'in, İçel iline bağlı Gülnar ilçe belediyesinin geçekonu önleme bölgesi inşaatına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/37)*

BAŞKAN — Sayın Bilgen?... Burada, İmar ve İskân Bakanı Sayın Babüroğlu da buradalar.

Önergeyi okutuyorum, efendim.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İmar ve İskân Bakanlığı İmar Genel Müdürlüğünce İçel iline bağlı Gülnar ilçe Belediyesinin geçekonu önleme bölgesi inşaatı için 1970 Nisan ayında 1 milyon yüzbin lira tahsisat ayrılmıştır. Proje tatbikatının bir mütaahhide verilmesi uygun görülmüşse de mahallî gazeteler ve mutata ilân vasıtalarıyla halka duyurulmadan Ankara'da aynı dairede görevli bir şube müdürünün eşine % 2,5 indirimle ihale edilmiştir. Ve şu anda Gülnar geçekonu bölgesine açılan yollar ve yapılan su tesisatı usulüne uygun yapılmadığı halde maalesef parası tamamen ödenmemiştir.

Açılan yollar için şartnamede asgari 15 cm. kalınlıkta stabilize kum dökülmesi gerektiği halde yer yer kum âdeta serpiştirilivermiş bâzı yerlerde buna da lüzum görülmemiş ve kırma taş döşemesi meydandadır. Su boruları asgari

80 cm. derinlikte görülmesi gerektiği halde eski yolların şarmpol derinliklerine döşenivermiş hattâ bâzı çukurluklardan geçerken su borularının altından biri bir köpek geçecek kadar askıda bırakılmıştır.

Bu gibi inşaatların İmar ve İskân Bakanlığı veya il yetkililerince yapıp uygun rapor verilmesi halinde paranın ödenmesi gerekirken bu kontrollara lüzum görülmeden iş yürütülmüş sadece Gülnar Belediye Reisvekilinin şikâyeti üzerine İmar ve İskân Bakanlığında gelen iki mühendisin hakiki ölçü yapmasıyla ödenen paranın ancak yarısı kadar bir inşaat yapıldığı meydana çıkmış, resmen böyle bir rapor yazılmış olmasına rağmen bakanlıkta bu ikazlar nazari itibara alınmadan paralar ödenmiş ve sanki her iş tamamlanmış gibi mütaahhit tamamen parasını alıp ilgisini kesmiştir.

Bu işte resmî tesbit raporlarına, şikâyetlere ve ikazlara rağmen 1 milyon 100 bin liralık ihalenin en az yarısı suiistimal edilerek gerek belediye, gerekse Hazine zarara sokulmuştur. Bunun tahkiki gerekirken ve Gülnar halkı ve suiistimalin ıstırabını çekerken yine aynı Bakanlığın aynı dairesinden yani İmar Müdürlüğünden Gülnar Belediyesine resmen bir yazı yazılarak belediyece 20 dönüm tapulu yer satın alınması halinde 20 yıl vâdeli halk konutu için yeterli kredi verileceği vâdedilmiştir. Gülnar Belediye Başkanının Belediye Meclisi toplantısında şifâhen söylediğine göre vâ'di alınan para 4 - 5 milyon lira kadardır.

Bu teklif üzerine belediye meclisi acele toplanarak kasabada Mehmet Şimşek adlı bir arsa sahibinin teklifini belediye meclisinde pazarlık etmek suretiyle metrekaresi 1,5 liradan olmak üzere 20 dönüm için Mehmet Şimşek'e 30 bin lira vermeyi uygun bulmuştur. Yalnız satınalma kararına fiyatın 1,5 lira olduğunun yazılması ya unutulmuş ya da lüzum görülmemiştir. Pazarlık böyle yapıldığı halde arsa sahibiyle belediye meclisince malûm bâzı yetkililer görüştükten sonra arsanın fiyatı 4 liradan tesbit ve ehliyükuf raporuyla da tescil ettirilmiştir.

Belediye meclisi derhal toplanarak yapılan muamelenin usulsüz olduğunu tesbit etmiş ve yıldırım telgrafla İmar ve İskân Bakanlığına şikâyet etmişlerdir. Usulsüzlüğü tesbit eden bu kararın altında A. P. li ve C. H. P. li belediye

meclisi âzalarının imzaları bir aradadır. Şikâyet telgrafında belediye meclisi paranın ödenmesini istemektedir. Bütün bu şikâyetlere rağmen hiçbir işin bu kadar hızlı halledilemediği Ankara'da formaliteler süratle yürütülerek 26 bin metrekaare için metrekaresi 4 liradan 104 bin liranın Mersin Emlâk Kredi Bankasıncı ödemesi emredilmiştir. Ödeme kararına belediye daimî encümeninden bir üye ile belediye muhassibi imza koymaktan imtina ettiği halde belediye başkanıyla bir üyenin imzası yeterli görülerek para arsa sahibine süratle ödenmiştir. Halbuki bu arada arsanın bitişinde bulunan bir diğer arsa sahibi aynı arsayı metrekaresi 1 liradan teklif ettiği halde nazarı itibara alınmamış ve 4 liradan arsa satınalmak muamelesi bir ucu Gülnar'da olduğu beliren bir şebeke çiliyle süratle gerçekleştirilerek bir soygun düzeni daha ortaya çıkmıştır. Emlâk Kredi Bankasına arsayı ipotek ederek belediyeyi 10 sene vâde ile borçlandırmak zorunda kalmıştır.

Birbirini takibeden bu işlemlerden anlaşılacağına göre İmar ve İskân Bakanlığı İmar Müdürlüğünde bir soygun şebekesi vardır. Gecekondu önleme bölgesine yardım adı altında kendilerinin rahatlıkla anlaşabilecekleri, muamelelerine itiraz etmeyecek veya kendilerine suç ortağı olacak belediyeler aramaktadırlar. Mütahhit de aynı daire müdürünün veya müdiresinin esidir veya adamıdır.

Gülnar Belediyesinde 1 milyon, 100 bin liralık küçük bir tecrübeye giriserek paranın en az yarısını yemeye muvaffak olmuşlardır. Böylesine uygun bir vasat bulduktan sonra aynı ilçeye aynı tip-te fakat daha yüklü bir gecekondu önleme bölgesi yardımı teklif edilmiştir ki, ilk tecrübeye harcanan paranın 4,5 katı fazla olacağı için dalaveresi de tabiatıyla o nisbette büyük olacaktır. Daha arsa satınalınırken bütün şikâyetlere rağmen en cesur muamelelerle arsaya 26 bin lira yerine 104 bin lira ödenmiş ve şimdi de o arsa üzerinde yapılacak 4 - 5 milyon liralık yatırımdan alınacak paraların ince hesaplar içinde bulunan bu şebekenin bugüne kadar Türkiye dâhilinde hangi belediyelere ne gibi yardım yaptığının ve mütahhitlerinin de kimler olduğunun tesbiti gerekmektedir.

Zira :

İçel'in Gülnar Belediyesi en fakir ilçedir.

Yolu, elektriği ve doğru dürüst içme suyu yoktur. Bu mahrumiyetler dolayısıyla Gülnar halkı mütemadiyen başka yerlere göç etmekte ve yerleştikleri şehirlerin gecekondu sakinleri arasında en büyük sayıyı teşkil etmektedirler. Bunun en bâriz delili de 25 Ekim 1970 sayımında görüldüğü gibi İçel'in bütün ilçe merkezlerinin nüfus sayısı doğum nisbetlerinin de çok üstünde (doğru bir tâbirle) doğumlu arttığı halde yalnız Gülnar ilçe merkezinin nüfusunda bir azalma görülmüş olmasıdır.

Eğer Hükümetçe bu ilçeye yardım yapılabaksa yolu, elektriği, suyu ve sair ihtiyaçları için de yapılmalıdır. O kadar çok mahrumiyet çektiği için komşu şehirlere mütemadiyen gecekondu sakini yollayan bu kasabaya bula bula gecekondu yardımı yapmak ve onun da yarısını yedikten sonra daha çoğunu yemek için yeni teşebbüslerle Hazineyi ve belediyeyi soyma oyunlarını bütün şikâyet ve uyarılara rağmen en hayasız bir şekilde yürütmekte bir sakınca görmiyen ve hattâ en küçük bir korku duymıyan bu şebekenin ortaya çıkarılması ve cesaret membanın bulunması için ilgili bakanlıkta ve Gülnar Belediyesinde görevli sorumlu kişilerin tutumları hakkında bilgi edinmek üzere bir Senato araştırmasının yapılmasını saygılarımla rica ederim.

4 . 11 . 1970

İçel

Lütfi Bilgen

BAŞKAN — Söz Sayın Lütfi Bilgen'de, buyurunuz efendim.

LÜTFİ BİLGİN (İçel) — Sayın Başkan, sayın senatörler, evvelâ önergede baskı hatası olarak geçen bir cümle ile bir rakamı tashih edeceğim. Birinci satırda «İmar ve İskân Bakanlığı Genel Müdürlüğünce» deniyor. O aslında «Mesken Genel Müdürlüğü Gecekondu İşleri Dairesi Başkanlığı» şeklinde olacaktır. Aşağıda % 2,5 yerine, % 3 tür» aslı, oraya yanlış geçmiştir, tashih ederim.

Bu mesele görüşülürken, arzu ederdim ki, hâdiseyi yaşıyan sayın bakanın burada bulunmasını. Şimdi onun yerini başka bir zihniyete mensup bir bakan aldılar. Konuşmalarında gelecek bakanlık aynı bakanlıktır ama, bakan değildir. Buna göre anlaşılmasını dilerim.

İçel ili Gülnar ilçesinde bir mahallenin son kısmında kalan bölgesinin ıslah edilerek gecekondulu önleme sahası haline getirilmesi için İmar ve İskân Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü Gecekondulu İşleri Daire Başkanlığı tarafından 1969 yılında bir keşif ve buna istinaden de gerekli proje yaptırılmıştır. 120 000 liradan fazla para alarak keşif ve proje yapan mühendis Gültekin Oybir adında serbest çalışan bir mütaahhittir.

1969 da yapılan projeye göre, 1970 yılının ilk aylarında işin ihalesi düşünülmüş ve «kapalı zarf usulüyle» eksiltmeye konulmuştur. Fakat garip bir tesadüf, ihaleyi alanda, keşif ve projeyi yapan da aynı şahıstır. Yani Gültekin Oybir. Çünkü ihalenin ilânından ne mahallî gazetelerin, ne Belediyenin ve ne de ilçede çalışan İçel'li mütaahhitlerin bir tanesinin haberi olmuştur. İhale, ilânen Ankara'da yapılmıştır. Adı da «kapalı zarf usulü eksiltmedir». Ve nihayet İmar ve İskân Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü Gecekondulu İşleri Daire Başkanlığınca organize edilen «kapalı zarf usulü eksiltme» sonucu Gülnar Belediyesine varmıştır. Belediye yetkilileri «kapalı zarf usulüyle» gelen teklifleri teker teker açarak usulüne uygun zabıtlar tanzim etmek suretiyle şu tutanağı yapmak zorunda kalmışlardır. Tutanağın yalnız ilgili kısmını okuyorum. Vakit almamak için. «Toplanan encümenimiz Gecekondulu olarak bir ve iki numaralı bölgelerin alt yapı tesislerinin inşaatı işlerine ait Gecekondulu Kanunu uygulama yönetmeliğinin 98 (B) maddesi gereğince alınan teklif mektuplarını sıra ile inceledi.

1. — Gültekin Oybir % 3,
2. — Özgür Tütüncüoğlu % 1,5,
3. — Rasih Öztürk ise % 2,5.

Açılan tekliflerden Gültekin Oybir'in teklifi encümenimizce uygun görülmüş, İmar ve İskân Bakanlığınca bu işler için Belediyemize 1970 yılı Bütçesinden tahsis edilecek paradan ödenmek üzere adı geçen işin Gültekin Oybir'e oybirliğiyle verilmesi kararlaştırılmıştır.»

Belediyenin karar suretinden anlaşıldığına göre, Gecekondulu Kanunu uygulama yönetmeliğinin 98 (B) maddesine göre alınan teklifte imzası bulunanların kimliğini araştırırsak, «kapalı zarf usulü eksiltmenin» hangi yollardan kitabına uydurulduğu kolayca anlaşılır. Tek-

lifi yapanlardan Gültekin Oybir'i yukarıda tarif ettik. Keşif ve projeyi yapan kişidir ve işin öyle organize edilmiştir ki, ileride işin verilmesi kararlaştırılan Gültekin Oybir'e şişirme bir keşifle proje yaptırılmıştır. Bir diğer teklif sahibi Özgür Tütüncüoğlu'dur ki, İmar ve İskân Bakanlığında çok iyi tanınan bu mütaahhit Muğla'lıdır ve daha eskiden İmar ve İskân Bakanı, son İçişleri Bakanı Sayın Haldun Menteseoğlu'nun seçim bölgesinde bu bakanlıkla ilgili bütün işleri ihalesiz veya Gülnar'ınkine benzer bir tarzda alabilen mutlu kişilerdendir. Bu durumda mezkûr zatın aldığı ihalelerin mahiyetinin de tahkiki gerekmektedir. Bütün bu işleri organize eden Olcay Bolel, Gültekin Oybir'in eşidir ve o da Muğla'lıdır. Resmen evli oldukları halde, ayrı soyadı taşımaları bu gibi karanlık işleri kamufle edebilmek için düşünülmüş ticari bir evlenme en güzel örneği diye gösterilse yeridir. Bu hususu bütçe müzakaresinde İmar ve İskân Bakanı Sayın Nakiboğlu da burada tescil etmişlerdi. «Ayrı soyadı taşıyarak evli bulunuyorlar resmen» demişlerdi.

Sayın Haldun Menteseoğlu'nun İmar ve İskân Bakanlığı zamanında evvelâ özel kaleme, sonradan da bu işlerin paralarının ayarlandığı kısma getirilen Olcay Bolel'in organizatörlüğüyle yukarıda tarifini yaptığımız Muğla'lı Bakan yakını Özgür Tütüncüoğlu tarafından istenilen vasıfta bir ihale eksiltme teklifinin verilmesi hiçte güç değildir. Nispet % 1,5 dur. Devletten resmî iş alanların ifadesine göre, böylesine düşüş ihale her mütaahhide nasibolmazmış. Ancak çok iyi organize edilmiş bir mizansenin neticesinde böyle işler alınabilirmiş. Diğer teklifte % 2,5 olarak ayarlanması suretiyle Gültekin Oybir'in % 3 teklifinin kabulü ve işin ona verilmesi zorunlu hale getirilmiştir.

İçel'de iş yapan bir çok mütaahhit vardır. Bunların muhalif olanlarını geçtik, A. P. liler bile duymamışlardır. Öyle sanıyorum ki, bir resmî ihale, kitabına uydurularak ancak bu kadar rezilane bir sonuca götürülebilirdi.

Tanıdık ve sömürü düzeni ortaklarından bir kaç kişiden uygun teklif istihsal ederek yüzde yarım farkla % 3 indirimli olarak, iş Gültekin Oybir'e verilmiştir.

Buna «kapalı zarf usulü ile ihale» demek tense «zarfçılık marifetiyle Devlet soygunu»

demek daha doğru olurdu sanırım. Bu şartlar altında, işi alan Gültekin Oybir'in bir yandan Devletin mesul memuru Olcay Boale'in eşi, diğer yandan keşif ve projeyi yapan kişi olduğunu da hatırlarsak «zararlılık marifetiyle Devlet soygunu» tâbirini çok görmezsiniz her halde.

Böylesine mükemmel hazırlanmış bir mizan-sende, işi alan Gültekin Oybir, Gülnar Belediyenin yer teslimi zaptıyla işe fiilen başlamış ve aynı gün bir de sözleşme zabtı imzalanmıştır. Yer teslimi zabtının ve sözleşmenin bazı kısımlarını okuyorum, zamanınızı almamak için. «Belediyemizin bir ve iki nolu gecekondulu ıslâh bölgemizin hudutları, bu bölgelerin altyapı tesisleri mütaahhidi bulunan Gültekin Oybir'e mahallinde gösterilmiş, işbu yer teslimi zaptı tarafından üç nüsha olarak tanzim edilmiş ve imza altına alınmıştır vesaire» Yer teslimi zaptının hülâsası bu.

Sözleşmenin yine ileride yapılacak suiistimallere dayanılma teşkil edecek bir kısım maddelerini okuyacağım, hepsini okumuyacağım.

1. Taahhüdün konusu; Gülnar Belediyesi bir ve iki nolu ıslah bölgelerinin yol ve içme suyu inşaatını, birim fiyat esasına göre % 3 indirimle projesine ve şartlarına uygun olarak yapmayı mütaahhit kabul etmiştir.

2. Sözleşme ekleri; keşif özet cetvelleri, ıslâhat bölgeleri imar plânları, tasdikli projeler, içme suyu fenni şartnamesi.

3. İşin süresi; 300 iş günüdür.

4. Malzemeye ait birim fiyatlarında her hangi bir şekilde artış olduğu takdirde fiyat farkları mütaahhide ödenecektir, - «Burası oldukça mühim - işin bitiminde mütaahhidin yazılı isteği üzerine işveren ve mütaahhitte birlikte geçici kabul yapılacaktır» Yine mütaahhit, belediyenin yetkilileri ve belediye başkanı imzalar.

Bir defa bu sözleşmede kanunlara aykırı maddeler vardır. Örneğin madde 4 ü okudum. Madde 4 e göre, her türlü fiyat artışını belediye kabul ediyor. Halbuki malzemeye ait her fiyat artışı ödenmez. Ancak zamlar belirli bir yüzde miktarını geçerse, böyle bir ödeme şartını belediye kabul edebilirdi. Çünkü bütün resmî daireler belirli bir fiyat yükselişinden sonra ancak ek ödemeyi kabul ederler. Aksi halde fiyat indirimleri olduğu takdirde mütaah-

hidin de eksik para almayı taahhüdemesi gerekirdi. Fiyat artışlarının belediye aleyhine olan kısmı var. Fiyat inmeleri halinde, halk lehine olan kısmı yok. O halde bu sözleşmenin kökten muallel olması gerekirdi. Diğer bir örnek; madde 8 in ikinci fıkrasına göre, «geçici kabulden bir yıl geçince kati kabul yapılır. Ancak bu arada vukubulacak tabiat olaylarından doğacak zarar mütaahhide ahdolmuyacaktır» deniyor.

Bu şart, ancak mütaahhit bütün işini şartnameye uygun olarak yaptıktan sonra belki işliye bilirdi. Zira, Gülnar 970 metre irtifanda bir yayla Kasabasıdır. Her kış kar, don, sel vesair tabii âfet olur. Askıda, açıkta bulunan su borularının suları donar ve boru patlarsa bu bir tabiat âfeti olduğu için zararı belediye çekecektir. Yollarının inşaatında 15 cm. lik örtü malzemesi kullanılıp silindrajı yapılan yol elbette kolay kolay bozulmaz. Ama şu anda çok kötü yapılmış olan yolun kış şartlarında bozulmasında tabiat olaylarına bağliyerek mütaahhidin kendisini kurtarması mümkündür. Tıpkı asgarî 80 cm. derinlikte gömülmesi gereken su borularının toprak üzerine döşenmesi nedeniyle donması halinde meydana gelecek zararlar gibi.

Netice itibariyle her halükârda zarar belediyeye ve zavallı Gülnar'ın fakir halkına ve Türk Milletine yüklenmektedir. Bu arada üzerinde tarihi bulunmayan bir şişirme «arazi klâs zabtıda» unutulmamıştır. Bu zabıttan işin pahalıya çıkarılması için ne kadar zorlandığı anlaşılabilir. Yine «klâs zaptının» sadece bir paragrafını okuyacağım.

«İnşaat bünyesine giren bütün kazaların toplamına kıyasla % 10 nu toprak, % 15 i küskülük ve % 75 i de kaya kazısı olduğu tarafımızdan tesbit edilmiş ve işbu klâs zaptı 4 nüsha olarak tanzim edilmiş ve bahis konusu yerde bütün su kanallarının % 10 nu toprak, % 15 i küskü, % 75 i kayalık ve patlayıcı madde kullanılarak açılmıştır» deniyor. Bir defa kanalların açılmış olduğu tamamıyla uydurmadır, yalandır. Çünkü pek çok yerde borular toprak üstündedir. Hattâ bazı çukurca yerlerden geçerken askıda kaldığı için altından - önergemde de belirttiğim gibi - bir iri köpeğin, hattâ

bir küçük dananın geçebileceği kadar askıda kalmış borular vardır. Halen görülebilir bunlar.

Oradaki arazi vasfına gelince; bölgeyi çok iyi tanıdığımı iddia edebilirim. Mühendis veya jeolog değilim ama, o yerin beyaz - siyah karışık topraklı taşları testereyle bile kesilebilecek kadar yumuşak ve her türlü kazma vasıtasıyla kazılabilecek yapıda ve çok az yerinde dinamit kullanılması zaruri olacağını anlamıyacak kadar da topraktan bihaber değilim. İhalelden tam 30 gün sonra mütaahhit Gültekin Oybir'e 520 000 liralık bir ödeme de yapılmıştır. İşin tamamı 1 000 000 lira ve müddet 300 iş günüdür. Demek ki, iş oldukça önemli ve zaman alıcıdır. Eğer 300 günlük işin yarısı bir ayda yapılmışsa ya keşifte bir hata vardır, yok bu para istihkak değil de avans ise, paranın miktarında hatâ vardır. Çünkü % 30 u geçemezdi avans. 520 000 lira tüm hesabın yarısı demektir. Namuslu yapılan bir keşifte gösterilen 300 iş günlük bir işin yarısı 30 günde namuslu olarak yapılamaz. Namussuzluk ya keşifte, ya işte, yahutta her ikisindedir. Her ikisi de aynı elden çıktığına göre günâh her tarafında akıyor demektir. Kanunen istihkak, hak edilen para olarak mütaahhidine ödenir. Bir ayda işin yarısı sanki yapılmış gibi 520 000 lira ödeme günâhına giriliyor. Halbuki bugün iş bitti denildiği halde yapılan işin değeri yarının bile altındadır. Mühendislerinin raporunu ilerde göreceğiz. Avans ise % 30 unu geçemez. Ancak 330 000 lira olabilir. Tabii bu da iyi çalışan muteber mütaahhidin işi için olur. Belediyenin istihkak raporu da şudur; onu da okumuyorum. Anlattığım şekilde istihkakı verilmiş, hak ediş raporu verilmiştir. Yapılan suüstimmaller böylece öylesine aşıkârdır ki, Gülnar Belediye Reis Vekili Veli Yıldız, mahallindeki yaptığı ikazlardan netice alamayınca, İmar ve İskân Bakanlığına bir telgraf çekerek resmen şikâyet etmiş ve tahkikat istemiştir. Zira İmar ve İskân Bakanlığı yetkilileri veya İl İmar Müdürlüğünün kontrolü olmadan bu işler yürütülemez. Yürütülmüş gösterilse bile resmî hak ediş raporu olmadan para ödenemez. Bu şikâyeti sonradan haber alan Gülnar Belediye Başkanı, bakanınız ne yazıyor Bakanlığa bunun için :

«İmar ve İskân Bakanlığı Mesken Genel Müdürlüğü - Ankara. Bundan bir müddet önce

Gülnar Belediye Reisinin işin kötü gittiğini şikâyet eden Veli Yıldız'ın telgrafı üzerine Bakanlığa yazdığı açık yazı: Bundan bir müddet önce muttali bulunduğum bir olayda belediyemizin gecekondulu ıslâh bölgeleri inşaatları hakkında Bakanlığınıza bir tel çekilerek devam eden inşaatlarımızda mütaahhidinin gerekli ihtimamı göstermediği, ayrıca inşaatların projesinde gösterildiği gibi yapılmadığı ve bu hususların incelenmesi için eleman istendiğini öğrenmiş bulunmaktayım. Bu tel Belediye Başkanını olan benim haberim olmadan ilçemiz muhalif parti Başkanı Veli Yıldız tarafından maksatlı olarak çekilmiştir. Adı geçen mütaahhit inşaatlarımızı proje detaylarına göre büyük bir gayret, ciddiyet ve başarı ile devam ettirmektedir. Sözleşmede kendisine bu işler için 10 ay müddet verilmiş olduğu halde mütaahhidi üç ay gibi bir zaman içinde işin % 80 oranında bir kısmını tamamlamış bulunmaktadır. Belediyemiz mütaahhidine bir başarı belgesi vermeyi tasarlarken, muhalifler tarafından yazılan ve benim malûmatım bulunmayan bu telgrafın belediyemizi ve partimizi yıpratıcı bir gaye için yazılmış bulunduğunu bilgilerinize saygı ile arz ederim.»

Gülnar Belediye Başkanı
Uysal Turhan»

Gülnar Belediye Başkanı böyle diye dursun, bakalım Devletin resmî organları ne buyuruyorlar. Onları okumamız gerekir. Ancak İçel Valiliğinin bununla ilgili yazısını okumadan önce bir hususa dikkati çekmek isterim. Belediye başkanının bu yazısından anlaşıldığına göre tahkikatı teknik soygunculuk plâtformundan çıkartıp, partililik ve partizanlık gölgesinde kamufle etmek istemektedir. Bakanlığa bu yönde tesir ederek işi örtbas etmek veya soyguna mensubaldığı partinin himayesinde devam etmek arzusu ve ümidi içinde olduğu sarahaten anlaşılmaktadır. Şimdi aynı iş için Gülnar Belediyesi böyle derken, Mersin Valiliğinin raporuna bakalım.

«İlgi yazınız eki, Gülnar Belediye Başkanlığının tel yazılarından bahsi geçen gecekondulu ıslah bölgesi yol ve içme suyu inşaatına ait iş mahalline gidilerek tetkik ettirildi. Yapılan tetkikte işin mütaahhidi Gültekin Oybir ve yetkili şantiye şefi ile işe ait proje şantiyede ve be-

diyede bulunamamıştır. Yapılan yollarda bordür taşlarının en ve boy kesitlerine göre doğru döşenmediği ve altlarına kum serilmediği, parke taşlarının fennî şartnameye uygun olarak yapılmadığı, su hatlarının usule uygun olmadığı görülmüştür. Şantiye şefi bulunamadığından gereken talimat ve tebligat da yapılamamıştır. Bilgilerinize ve gereğine arz ve rica olunur.

İçel Valisi
Nihat Bor»

İçel Valiliğinin bu şikâyet üzerine yaptırdığı tetkikatın sonunda kaleme alınan ve yukarıda okuduğum rapordan anlaşıldığına göre, yapılan işlerin usulüne uygun olmadığı anlaşılmakta ve binnetice mütaahhidin istihkak almasına imkân olmadığı da meydana çıkmaktadır. İçel ili böyle derken, Gülnar Belediyesi başka bir şey söylerken, Bakanlığın yaptırdığı teftişin neticesine bakabiliriz.

«Genel Müdürlük katına, Gülnar İslahat Bölgesi Mütaahhitliğine, yapılan usulsüz ödemeler hakkında :

a) 775 sayılı Gecekondu Kanunu ve uygulama Yönetmeliğine göre Bakanlığımız gecekondu fon hesabından avans ve sarf evrakı karşılığı olmak üzere, iki türlü ödeme yapıldığı, avans ödemelerinin tahsis miktarının % 30 u geçmiyeceği,

b) Sarf evraklarının ise belediyelerce hazırlanıp dairemizce bir ön incelemeden geçtikten sonra idari ve mali işler dairesince ödendiği malûmunuzdur.

İdari ve Malî İşleri Dairesince, Emlâk Kredi Bankasına yazılan ödeme talimatlarının bir sureti bilgi alınması için dairemize gönderilmekte ve dairemiz arşivlerinden muhafaza edilmektedir. Bilgi için dairemizce gönderilen ödeme talimatlarından İçel ili Gülnar ilçesi ıslah bölgesi su ve kanalizasyon işleri mütaahhidine 520 bin liranın ödenmesi hakkındaki 12 Haziran 1970 gün ve 14490 sayılı talimatın kanun ve yönetmelik esaslarına uymadığı dikkati çekmiştir. Bu ödemenin,

a) Avans ödemesi olduğu takdirde tahsisin % 30 u olan 330 bin lirayı geçmiyeceği,

b) Yapılan iş karşılığı olduğu takdirde işin ihale edildiğinin Bakanlığımıza bildirilmesi ve sarf evrakının karşılığı olması,

c) Bakanlığımızca alınan prensip kararına göre Gülnar Belediyesi fon hesabına ödenmesi gerektiği halde bu şartların hiçbirine uygun olmadığı görülmüştür. Ödeme talimatının yazıldığı güne kadar, Bakanlığımıza işin ne surette yapıldığı bildirilmediği ve sarf evrakı gösterilmediği halde Gültekin Oybir, işin mütaahhidi gösterilerek 12 Haziran 1970 gün ve 14490 sayılı talimatla 520 bin liranın ödenmesi Türkiye Emlâk Kredi Bankasından istenmiş ve bankanın 12 Haziran 1970 gün ve 12945 sayılı dekontu ile 520 bin lira Mütaahhit Gültekin Oybir'e ödenmiştir. Bu işe ait ilk sarf evrakı Bakanlığımız genel evrakına bu ödemedен 47 gün sonra, yani (29 Ağustos 1970) te gelmiş ve 50278 sayı ile kaydedilmiştir. Ayrı bir tahkikatı gerektiren bu dosya dairemizde muhafaza edilmektedir - evvelâ para ödeniyor sonra muamele yürüyor. Ayrıca, yazının incelenmesinde «mütaahhidine» kelimesinin silinen bir yere yazılması ve (Mütaahhit Gültekin Oybir) yazısının sonradan ilâve edilmiş olması, yazıda tahrifat yapıldığı kanaatini uyandırmaktadır - ödeme yapılan mütaahhidin, ödeme talimatını hazırlayan İdari ve Malî İşleri Dairesi Malî İşler Müdürü Olcay Boale'in kocası olması konuya ayrı bir önem kazandırmaktadır. Bilginize ve gereğinin takdirlerinize arz ederim.

Halit Karababa
Gecekondu İşleri Daire Başkanı»

Burada para ödeme esnasında yapılan muamelede bir imza sahtekârlığı olduğunu bütçe müzakeresinde zamanın sayın bakanı da belirtmişler idi. İstihkâk raporu bahsinde değindiğimiz gibi, avanslar anlaşmanın 6 ncı maddesine göre % 30 u geçmiyeceği halde, hemen hemen işin yarısı demek olan 520 bin lira ihaleden bir ay sonra ödenmiştir. Halbuki değil o tarihte, bugün bile yani işin bittiği gösterilip de mütaahhidin ilişğini kestiği tarihte bile yapılan iş mukavelede yazılanın üçte biri bile değildir. Şikâyet edildiği gibi, şikâyet de yapıldığı halde maalesef nazarı itibara alınmamıştır. Ayrıca, ödeme işlerinde yürütülen evrak üzerinde de başka bir sahtekârlık göze çarpmaktadır. Yukarıda bahsettiğimiz Veli Yıldız'ın şikâyeti üzerine bakanlıktan gönderilen Sadık Enver adlı mühendisler işi yerinde görmüşler hakiki ölçüyü yapmışlar ve orada yapılan işin çekilen pa-

raya göre yarısını bile, hattâ daha azını bile karşılamadığını halkın huzurunda ifade etmişlerdir. Bugünkü keşif de onu göstermektedir.

Şimdi iş sanki tamamlanmış gibi paranın tamamı ödenmiştir. Ne muvakkat kabul, ne de daimî kabul formüllerine de sığmayan bu işlemlerin neticesinde Gülnar için harcanan 1 100 000 liranın çok büyük bir kısmı maalesef açıkça yenmiştir. Mütaahhit bugün işi bitirmiş olarak çekip gitmiştir. Yapılan işi görenlerin hak vermemesi mümkün değildir. Bunun için Senato araştırması istemiş bulunuyorum.

Gülnar'da böylece birinci kısım gecekonduların ıslah bölgesi altyapı inşaatı adı altında Hazine soyulurken, halkın bu kadar, ikazı, şikâyetleri üstüste gelir ve müfettişler peşi peşine gidip gelirken, aynı belediyenin sırtından başka bir yolsuzluk aynı günlerde tezgâha konulmuştur. Eğer Gülnar'da yeni bir 20 dönümlük arsa alınır, Gülnar gecekonduların ıslahı için yeniden daha büyük yardım yapılacağı Ankara'dan belediye reisine onun ağzından da belediye âzalarına açıklanmıştır. Bu yeni yardımın 4 - 5 milyon lira kadar olacağı da söylenmiştir. Tabiatıyla yıllardır hiçbir devlet yardımı görmemiş olan Gülnar Belediyesi, başımıza devlet kuşu kondu diyerekten hemen arsa satınalmaya karar vermiştir. Veriyorlar ama, acaba bu yeni teklif, birinci kısım gecekonduların inşaatında yapılan yolsuzluklar ortaya çıktıktan sonra, onu örtbas etmek için Gülnar halkının ağzına çalınmış bir parmak bal mıydı Yoksa, birinci soygundan istahı açılan şebekenin daha büyük bir soygun için en uygun vasatı bulmuş olmanın sevinçli bir teşebbüsü mü idi? Bunu tesbit lâzım. Burada bu belli değil ama, bir taşla iki iri kuş vurulmak istendiği de belli. Belediye başkanının, encümünde şifahî ifadesine göre, yeni yardım 4 - 5 milyon lira olduğunu yukarıda söyledik. Bu teklif üzerine belediye encümeni toplanarak kasabada Mehmet Şimşek adlı arsa sahibinin teklifini, belediye meclisinde pazarlık etmek suretiyle metre karesi 1,5 liradan 20 dönüm için 30 bin liraya almayı kabul etmişlerdir. Fakat bu pazarlık sözlüdür, metre karesinin 1,5 liradan olduğu zapta geçmemiştir. Unutulmuştur veya önemsenmemiştir. - Küçük bir yer, herkes birbirini tanır diye - pazarlık böyle olduğu halde arsanın fiyatı sonradan 4 liraya çıkarılmıştır.

Tabii, tahkikat açılınca, kimlerin aracılığı ile bu artışın yapıldığı ve kimlere neler vadedildiği ortaya çıkacaktır elbette. Şimdilik bunu resmen bilmemekteyiz. Belediye meclisi derhal toplanarak yapılan muamelenin usulsüz olduğunu tesbit etmiş ve bir yıldırım telgrafla tekrar İmar ve İskân Bakanlığına şikâyet etmiştir. Toplanan belediye meclisi adına, belediye başkanvekili Veli Yıldız imzasıyla çekilen bir şikâyet telgrafı, İmar ve İskân Bakanlığı genel evrakına 25 . 8 . 1970 tarih ve 49920 sayı ile kaydedilmiştir. Bu telgrafta belediye encümeninin kararının usulsüz olduğu, bu civarda arsa fiyatının hiçbir suretle iki lirayı geçmeyeceğinden 27 . 8 . 1970 gün ve 20040 sayılı «olur» ile 26 dönüm için ayrılan 104 bin liralık ödemenin fazla olduğu belirtilmiştir. Bu «olur» işleme konmamış, durum yazı ile 2 . 9 . 1970 gün ve 3703 sayı ile genel müdürlüğe bildirilmiştir. Ve iddianın yerinde incelenmesi için iki müfettiş eleman gönderilmiştir. İşin garip tarafı şu ki, bir yandan şikâyetin tahkiki için yerine müfettiş yollanıyor, diğer taraftan bu müfettiş raporlarını beklemeden süratle 104 bin liranın ödemesi yapılıyor, Türkiye'de gayrimenkulü kamulaştırılan insanların alacakları veya 5 - 10 bin liralık mütaahhit alacakları aylardır, hattâ bazan yıllarca sürüncemede kalıp ödenmezken bu usulsüz arsa kamulaştırılmasındaki ödeme süratine şaşmamak mümkün değildir.

Mahalline gönderilen müfettiş raporunda ise, ki 26 dönüm için metrekaresi 4 liradan 104 bin lira ödendikten sonra rapor gelmiştir. Mahallinde yapılan incelemede metrekaresi 1 liraya bitecek arsa teklifinin istimlak sırasında yapılmış olduğu, fakat nazarı itibara alınmadığı kaydedilmektedir. Hakikaten Gülnar'ın Güney tarafında bir tepe üzerindeki plâtfomu kaplıyan arsalar birbirinin eş değerindedirler. Buna rağmen mezkûr arsa 104 bin liraya satın alınarak Mersin Emlâk Kredi Bankasına on seneliğine ipotek edilmek suretiyle Gülnar Belediyesi borçlandırılmıştır. 26 dönümü 26 bin liraya almak dururken, 78 bin lira fazlasıyla 104 bin liraya satın alınmıştır. Bu işi yapanların iyi niyetlerine hükmetmek güçtür. Güçtür, çünkü bu paranın ödeme kararını belediye daimî encümünden bir üye ile belediye muhasibi imza etmekten çekindikleri halde, belediye başkanı ile

diğer encümen üyelerinin imzası ile ve süratle ödenmiştir. Bununla ilgili bir «olur» yazısı buradadır, okumuyorum. Yalnız bu yazının alt kısmında elle yazılmış notlarda görüldüğü gibi itirazın olduğu Ankara'da kabul edilmiş ve Mesken Genel Müdürlüğü bunun üzerinde durmuştur.

Gene Gecekondu Daire Başkanlığının bir yazısı var, «Genel Müdürlük katına, bu arsa ile ilgili, yeni suüstimalin devamından dolayı. İçel ili Gülnar ilçesi Belediyesinin Bakanlığımızca tasdikli önleme bölgesinin tamamı özel mülkiyetli şahıs arazisi olup, 26 bin metrekairelik bu saha için belediye meclisinin 24 . 8 . 1970 gün ve 5 sayılı kararı ile metrekaresine 4 lira üzerinden fiyat takdiri yapılmış ve belediyesince istimlâk için bakanlığımızdan tahsisat talebinde bulunmuştur. Veli Yıldız imzasıyla çekilen 24 . 8 . 1970 günlü tel dilekçede söz konusu önleme bölgesi hakkında fiyat yönünden alınan meclis kararının usulsüz olduğu iddia edilerek, aynı yerin bitişiğindeki arazinin metrekaresinin en çok iki lira olduğu ileri sürülmekte, bu sebeple kredi tahsisi cihetine gidilmemesi talebedilmektedir. Yapılan ihbar ve iddianın Bakanlığımızca mahallen incelettilmesinde fayda mülâhaza edildiğinden adı geçen önleme bölgesinin istimlâki için alınan 27 . 8 . 1970 gün ve 20040 sayılı olurun dağıtımının yapılmadığı, yapılmamış olduğu hususu bilgilerinize arz ederim.» Gecekondu Dairesi Başkanlığının imzası ile gitmiş. Altında Mesken Genel Müdürlüğünün elle yazılmış bir notu var. «Gecekondu İşleri Dairesi Başkanlığına, acele mahalline iki yetkili eleman gönderilerek durumu tetkik ettirelim. Keza mevzu bahis arsanın ilk arsaya göre olan vasıf farklarının, değerinin de iddia olunduğu gibi iki lira olup olmadığını tesbit ettirelim» demişler, bunun üzerine mahalline gönderilen iki yetkili kişi tetkiklerini yapmışlar ve onlar da dönüşlerinde şu raporu vermişler. Hülâsa kısmını okuyorum : «Eş değerdedir. Fiyatı iddia edildiği gibi dört lira değildir, bitişiğindeki bir liraya alınabileceği teklif edilmiştir» diyor. İmar ve İskân Bakanlığı Genel Müdürlüğünde Şehir Plâncısı bir zat. Okuyarak vaktinizi almayıcağım.

Görülüyor ki, mesuliyetini müdrük muhtelif kimselerin çarpınmalarına rağmen gecekondu

birinci bölgede yapılan yolsuzluklara bir yenisinin eklenmesine hem de süratle eklenmesine mâni olunamamıştır. Bu olay sadece Gülnar'da olsa üzerinde fazla durmak, meseleyi Senatoya değil, İçel Valiliği ve ilgili savcılıklara intikal ettirmekle yetinilebilirdi. Fakat, maalesef bu olay küçük, mahallî bir iş değildir. Bütün Türkiye çapında işliyen, kanayan bir yaradır. Gecekondu islah bölgeleriyle ilgili suüstimalerin Gülnar'daki kısmını o kadar küçüktür ki, diğerlerine nisbetle buna âdetâ gecekondu suüstimali denilebilir. Türkiye'nin hemen her tarafında bunların misalini bulmak mümkündür. Meselâ, Maraş'ın Afşin Belediyesine iki yüz otuz bin liralık gecekondu yardımı yapılmıştır. Fakat, bu paranın gecekondu için değil, seçim masrafı olarak tamamen harcadığını fark eden halk şikâyet etmiş, müfettişler getirmek suretiyle durumu yerinde tesbit ettirerek maalesef, paranın gecekondu yerine seçim için harcadığı anlaşılmıştır. İlgili raporu okuyorum.

«İmar ve İskân Bakanlığına

Ankara

Afşin Belediyesine gönderilen ikiyüzotuz bin lira hakkında :

Mesken Genel Müdürlüğü Gecekondu İşleri Daire Başkanlığı ilgi : 20 . 5 . 1970 gün ve 12281 sayılı emirleriniz gereğince. İlgili emirleriniz gereğince Maraş ili Afşin ilçesi Belediyesine 1968 yılında kamulaştırma bedeli olarak gönderilen ikiyüzotuz bin TL. nin seçim için harcadığı iddia edilerek konunun tetkik edilip Bakanlığa bildirilmesi istenmiştir. İlimiz İmar Müdürlüğü elemanları tarafından konu mahalline gidilerek tetkik edildiğinde Bakanlığımızca gönderilen ikiyüzotuz bin TL. nin ilgili belediyenin zimmetinde olduğu ve gerek gecekondu önleme ve gerekse kamulaştırma için hiçbir harcamanın yapılmadığı, bu husustaki sarf evraklarının olmadığından anlaşılmıştır. Durum bilgilerinize arz olunur. Behçet Kepkep, Vali Muavini yerine.

Gaziantep il İmar Müdürlüğünden yazı»

Afşin, Türkiye'nin küçük, Gülnar gibi fukara bir kasabasıdır, başka yerlere gecekondu sakinleri yetiştirir. Böylesine fukara bölgelerin haklarına bari el atmamak, paralarını çarçur etmemek lâzımdır. Uzaklara gitmeye ne hacet? Esas gecekondu bölgesi olan İstanbul, İzmir,

Ankara, Adana, Mersin gibi nüfusu doğumla değil doyumla artan ve mütemadiyen gecekonduların sakini çeken şehirlerimizde, gecekonduların esas muhtaç olanlara değil bazı özel şartı haiz olan kişilere verildiği her gün gazetelere gönderilen delilli şikâyet mektuplarından anlaşılmaktadır. Hattâ, bu arsaların istimlâkinde, değerinin çok üstünde, piyasayı çok aşan paralar ödendiği de sık, sık ortaya atılan iddialardandır. Bugün sadece Ankara'da on binlerce gecekonducu, Devletin el uzatmasını beklerken ve bunlara hep, para olmadığı söylenerek mâzeretin meşruluğu kabul ettirilmeye çalışılırken öte yandan Gülnar'a ayrılan tahsisin açıkça yemesi ve aynı fondan yeni dalaverelere girişilmesi Afşin'de gecekonducular için ayrılan paranın 1969 seçim masraflarına harcanmasının resmî raporla tevsik edilmesi sayın eski Başbakanın köyü olan İslâmköy'e de muhtelif zamanlarda gecekondular fonundan ayrılan paraların yarım milyon lirayı bulması büyük şehirlerdeki kökü köylü olan esas gecekonduculara ayrılan Hazine paralarının nasıl isabetsiz kullanıldığına sadece birkaç misalidir. Her yıl yüzelli, yüzaltmış milyon lira üzerinden dört, beş senedir harcanan yarım milyardan fazla paranın nasıl ve nereye harcandığının ciddi olarak araştırılması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Asıl mühimi bu suiistimal şebekesinin cesaret kaynağını şu anda bulmak ve bu kürsüden söylemek mümkün müdür? Onu araştırmak zorundayız. Bir defa, geçen toplantı döneminde Millî Birlik Grupundan Sayın M. Şükran Özkaya'nın iller Bankası Genel Müdürü ve Simel Şirketi hakkında bir Senato araştırması isteği vardı. Bahis mevzuu usulsüzlük ve yolsuzluklar bu kürsüden önerge sahibi tarafından açıklandığı sırada bile ilgili müesseselerde birtakım kanunsuz olayların geçmekte olduğu belli olmuştu. İller Bankası Genel Müdürü ve Simel Şirketi hakkında bu kadar müdellel ithamlardan sonra A. P. li Sayın Senatör arkadaşımız da dâhil olmak üzere hemen, hemen ittifakla bir Senato araştırması kabul edilmişti. Bu açık durum karşısında bile o zamanki İmar ve İskân Bakanı Sayın Nakiboğlu kendisine yapılmış bir itham, hattâ atıf bile olmadığı halde her nedense itham edilenleri bu kürsüden uzun, uzun müdafaa etmişlerdi. Hattâ, beraatlerini sağlayacak vesikalar, haritalar dağıtmışlardı. Zabıtlardan okunduğu zaman gö-

rüleceği gibi kendi Bakanlığı zamanına bile raslamıyan devrede Sayın Bakan sanki bütün olayların yanındaymış gibi ilgili mesulleri kahramanca müdafaa etmek ihtiyacını duymuşlardı. Tüm Senatonun kararına ve kanaatine rağmen böyle olmuştu. İstenilen Araştırma Komisyonu kuruldu, ben de C. H. P. Grupundan o Komisyonunda çalışmak üzere görevlendirildim. Ekseriyyetinin A. P. li arkadaşlarımızdan meydana geldiği 11 kişilik Komisyonumuz arsa mevzuunu yerinde tetkik için Kartal'a kadar gidip yolsuzluğu tesbit etmiş; tel satın alınması ve Hopa - Ardeşen hatlarında yapılan hataları bulmuş, raporunu tanzim ederek ittifakla karar vermiştir. Bir, iki gün önce Senatoya sunularak üzerinde görüşülmesi tamamlanan rapor tutanaklardadır. İşin garibi odur ki, geçen yıl Sayın Bakanın mesulleri müdafaa için kullandığı ve senatörlere dağıttığı aynı haritaları Komisyonumuz arsa suiistimalini araştırırken yolsuzluğun delili olarak kullanılabilecek vesika arasına koymak zorunda kalmıştır. Bu olay bize şunu gösteriyor. Hâdiselerin kamu oyuna ne kadar ters aktarıldığını veya ters gösterilebileceğini, bir bostan kuyusunun nasıl minare diye takdim edilebileceğini gösteren tipik bir misaldir, ibret verici bir seremonidir. Bundan şu netice çıkıyor ki, şaibeli işlerle ilgili kimseler nasıl olsa Bakanın bu işle bir ilgisi olsun veya olmasın, biz ne söylersek inanır, vesikayı nasıl tanzim edersek öyle kullanır ve bizi Meclis kürsülerinden sonuna kadar müdafaa eder. Yeter ki, biz iktidarın istediği partizanca işlerin hepsine alet olmakta kusur etmiyelim diye düşünmektedirler. Sayın Bakan da zaten bunu istemiş ve yapmıştır. Siz ne yaparsanız yapın ben sizi müdafaa edeceğim, yeter ki, benim iktidarımın arzu ettiği partizanlığı yapınız demek istemiştir. Geçmiş tecrübe bunu göstermiştir. Bakan, eğer işin derinliğine inmek ihtiyacını duysa ve inebilseydi her halde kendi grupunun bile kararına rağmen suçluları müdafaa etmek bahtsızlığına düşmezlerdi. Eğer Sayın Bakan bugünkü şaibeli, hiç olmazsa o anda sanık olan bugünkü suçluyu müdafaa emeseydiler bugün sureta, Gülnar'la ilgili fakat, aslında bütün Türkiye'ye dal, budak salmış olduğu anlaşılan gecekondular yolsuzluğunu yapanlar cesaret edemezlerdi. Nitekim Gülnar Belediye Reisi çektiği telgrafla meseleyi hemen parti gölgesine çekmeye çalışmaktadır. Telgrafı yukarıda

okudum, hatırlıyacaksınız. Bir kısım kötü niyetli kişiler biz iktidarın açık adamı olarak görünürsek, partizanlıklarına alet olursak daire içinde ne yaparsak yapalım, ne çalarsak çalalım Bakan bile bizi nasıl olsa Meclis kürsüsünden müdafaa eder, diye düşünüp işe girişmiş olabilirler, buna fırsat doğurmanak lâzımdır. Eğer, Sayın Bakan o zaman şimdi üzerinde durduğumuz meseleyi bizimle beraber olarak suiistimalin kökünü kazımak yolunu tercih etselerdi bu yeni durum meydana gelmezdi ve hiç olmazsa bu kadar hayasızca bir cesaretle kimseye metelik vermez bir şekilde cereyan etmez ve ölçüler bu olunca da miktarı küçülürdü. Halbuki mızrak guvalı delip yarısı dışarı çıktığı halde aldırış edeni bile olmadığımızı gördük.

Benim Senato Başkanlığına verdiğim önerge üzerine Sayın İmar ve İskân Bakanı da o gün Bakanlığında ve Gülnar Belediyesinde bir takım teftişler yapılmıştır demiştir. Halbuki, bütçe görüşmelerinde Sayın Bakanın söyledikleri gibi daha önce başlamış değildir. Vesikalarının tarihlerinden belli. Bu önerge üzerine Gülnar'a gönderilen müfettişler orada uzun uzadıya teftişler yaparlarken işin esası, yöneticisi olan Olcay Bolel'in Gülnar Belediye Başkanına da çeşitli talimatlar verdiği meydana çıkmıştır. Sayın Bakan da bunu izah ettiler; teferruatına girmiyorum. Eğer, Sayın Bakan daha evvel üzerinde ciddiyetle dursaydılar bu paralar açıktan ödenmezdi. Bu kadar şikâyetler olurken sözüm ona, bir yandan tetkikler, teftişler yaptırılıyor ama bir yandan da para ödeniyor, iş yarım bırakılıyor ve maksat hâsıl olmuyor. Mühim olan, haksız paranın ödenmemesi işin yarım bırakılmamasıdır. Ben, mevzuumu burada bitiriyorum yalnız, bir şeyi Sayın Bakanımızdan sormak istiyorum. Burada Sayın Bakan, bütçe müzakereleri sırasında «ilgili memureyi ben işinden aldım fakat Danıştay o kararı iptal etti, yerine gönderdi» dediler ve o zaman benim de şahsen Danıştay hakkında menfi bir kanaatim meydana geldi. Bu kadar deliller karşısında bir memur nasıl Danıştayca müdafaa edilir diye. Hâdiseden birkaç gün sonra bir müfettiş bana telefon etti. Görüşmek istediğini söyledi, İmar ve İskân Bakanlığından. Meclise gel dedim, görüştük. Benden şunu soruyordu. «Olcay Bolel hanım Mecliste sizi tehdidetmiş

doğru mu? Bunu tahkik etmeye geldim, şahitleri kimlerdir» dediler. O paragrafı burada kısaca anlatmak istiyorum. A. P. grubunda bu işte suiistimal olduğunun görüldüğünü söylemişler; bir, iki gün sonra da bir toplantı için kapıdan çıkarken dışardaki büyük daire masanın etrafında A. P. li bir senatör, bir milletvekili arkadaşımızla eski bir Demokrat Partili hemşehrimiz oturuyorlardı, yanlarında bir kadın vardı. Ben şahsen Olcay Bolel'i hiç tanımyordum. Çağırdılar, tanıştırdılar Olcay Bolel diye, önümde şişkin bir dosya vardı. Bana izahat vermek için geldiğini söyledi, «size yanlış malûmat vermişler, doğrusunu arz edeceğim» dedi. Ben, kendisine bu hususta konuşacak değilim, Senato araştırması istedim, kendinize güveniyorsanız sırası geldiğinde müdafaa edersiniz, bu mevzuu kapatalım dedim. Bunun üzerine kadın bana «madem ki, siz böyle söylüyorsunuz bir daha Gülnar'a para yok, içel'e para yok» dedi. Çok fena kızdım, bozuldum ve şunu söyledim; bu, sizin zihniyetiniz; demek ki, sizin suiistimallerinize ortak olursak para var, set çekilirse para yok. Bu ne biçim zihniyettir? Biz bununla mücadele ediyoruz, senin bu sözünü bu zihniyetini, bu küstahlığını tescil etti-receğim Senato kürsüsünden bütçede, dedim. Arkadaşlarım, teskin ettiler ve iş bitti.

Şimdi, gelen müfettiş bana onu soruyor. Güya bu Olcay Bolel hakkında Danıştaya dilekçe göndermek için suç aranıyormuş, suç da, bu memurun Meclis koridorunda bana söylediği şeyler olacakmış, benim yanımda bulunan diğer senatör ve milletvekili arkadaşlarımla şahitliğini arıyorlar. Tesadüfen onlar da ordaydılar ve «evet böyle oldu» dediler.

Şimdi, ben burada bir şeyden endişe ediyorum. Danıştayın bir memurun hakkını koruması bir Bakanın keyfî emriyle atılmasını diyer. Yoksa, eğer şunlar bir memurun suçları için yeterli delil değilse ve bunlar gerekçeye konarak Danıştaya gönderilmemişse o zaman bu hanımın yukardan himaye edildiğini gösterir. Bana koridorda şöyle veya böyle demiş. Bununla gerekçe yapılacaksa o zaman tekrar bu gerekçeyi zayıf buldurarak Danıştaydan yetki isteniyor demektir. Bu hususta yeni Bakanımızın düşüncelerini öğrenmek istiyorum. Eğer, hakikaten bu kadar gerekçeyle bile Danıştay bunu

bozuyor da hakkımı koruyacağım diye memuru yerine koyuyorsa o zaman Danıştayın tutumu üzerinde durmak lâzımdır. Yok, bu gerekçeler yetmiyor da başka, ispatı güç gerekçeler aranıyorsa o zaman hanımın âmirleri üzerinde durmak mecburiyetinde kalacağız. Bu bakımdan ben mevzuu burada kapatacağım. Sayın Bakanımızın bu husustaki tutumlarını da öğrenmek istiyorum, bundan evvelki Simel Şirketi ve İller Bankası Genel Müdürü hakkında uzun müddet arkadaşlarımızla çalıştık, emek çektik ve çok şükür ciddiyetle sarıldığımı gördüm, bugünkü gazetelerden okudum, emeğimiz helâl olsun. Eğer, burada da bir süratli tedbir alınacaksa elbette bundan memnun olacağım. Beni dinlediniz. hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Söz, imar ve iskân Bakanı Sayın Babüroğlu'nun, buyurunuz efendim.

İMAR VE İSKÂN BAKANI SELÂHATTİN BABÜROĞLU — Sayın Başkan, Yüce Senatörlerin sayın senatörleri.

Göreve başladığım gün söz konusu dosyayla bizzat ilgilendim. Gülnar Belediyesinde gecekondu uygulamalarının başından sonuna kadar yasalara aykırı yürütüldüğünü ya da çok önemli kısmının yasa dışı işlemlerle dolu olduğunu müşahade ettim. Bu yönden Sayın Lûtfi Bilgen'e teşekkür ederim.

Kamulaştırmadan işin ihaleye çıkarılışına ve uygulamaya kadar hem teknik, hem yönetim yönünden aksaklıklar mevcuttur.

Değişken fiyat uygulamasıyla ihale sistemi, Türkiye'de hattâ Batı ülkelerinde dahi ekonomik nedenleri dolayısıyla az başvurulan bir sistem olduğu halde malzeme alımlarında değişken fiyat uygulamasına gidilmiştir.

Sayın Bilgen'in izah ettiği uygunsuzlukların hemen yüzde 90'ının doğru olduğunu bu dosyalardan görmüş bulunuyorum. Kusurlu işlemlerin yolsuzluğa, belki de suiistimale kadar gitme ihtimali mevcuttur. Bu bakımdan:

Bakanlığımızın müfettişlerinin konuya el koymuş olmasına rağmen Yüce Senatörünüzün konuya başka bir açıdan, daha üst bir açıdan eğilmesinde yarar vardır.

Sayın Senatörün ikinci sorusuna arzı cevap edeceğim :

Danıştay'dan bilhakika yerine iadesi kararını almıştır. Bir Pazar günü Olcay Boley'le Danıştay dosyasını beraber inceledik. Olcay Boley'in bana gösterdiği karşı cevapta Danıştay'daki dosyada ilk nazarda Olcay Boley'in haklı gibi görüldüğünü ben de müşahade ettim. Ancak, sonradan dosyayı inceleyince durumun böyle olmadığını gördüm ve İmar İskân Bakanlığının bir müsteşar yardımcısına, sayın selefim icraatında Danıştaya karşı savunmasız bırakılma hissini ben de uyandığını, ya da ilgili servislerin hukuk işleri müdürlüğüne gerekli evrakları tam vermeme ihtimalinin mevcud olduğunu söyleyerek Danıştay'a karşı bakanlığın savunmasını iyi yapmama ihtimali olan arkadaşlarımı tesbit etmesini ve haklarında gereken işlemi yapacağımı söyledim.

Takdir buyurursunuz ki, Danıştay olayı; mahiyet, maksat ve şekil yönünden inceler. Danıştay'da dâva açıldığı zaman idareler Danıştay yasasına uygun savunmalar yapmadıkları zaman Danıştaydan bazı hallerde idarelerin hoşuna gitmeyen kararlar çıkabiliyor ve bu çok defa yadırganıyor, kamu oyuna da başka türlü yansıtıyor.

Binaenaleyh, bu dosyanın ne türlü sonuç vereceğini öğrendikten sonra gerektiğinde Yüce Senatoya arz edeceğim gibi, ayrıca icraatım da zaten bunu gösterecektir.

Bir yargı organının kararı karşısında Olcay Boley'in yerine iade edilmesi emrini verdim. Ancak, bu dosyanın incelenmesi, Olcay Boley'in bulunduğu yerde görev yapmasına müsait olmadığı gibi, belki bazı evrakı değiştirmiş olmasından dolayı da adli mercilere verilmesini gerektirdiğinden şekil bakımından iade ettiğim, görevine iade ettiğim Olcay Boley'i bir süre sonra gerekçeli olarak ve iddia ediyorum ki, tekrar Danıştay'a giderse yargı organının vereceği kararı bugünden söylemek mümkün değil; ama götüreceğim gerekçenin çok kuvvetli olacağını iddia ediyorum: Yerine tekrar dönemeyecektir.

Bu vesile ile bir yanlış anlayışı düzeltme bakımından Sayın Başkanın bir veya iki dakikalık müsamahasına sığınarak bugün gazetelerde İller Bankası hakkındaki ve İller Bankasına bağlı olan Simel hakkındaki haberin bir noktasında açıklama yapma ihtiyacını duyuyorum.

Yüce Senatonun hazırlamış olduğu araştırma raporu çok üst seviyede ve derhal uymamızı gerektirecek bir rapordur. Derhal adli mercilere götürmem gerekebilirdi. Bir ikinci araştırma niteliğini veren yahut imajı veren çalışmam günden dolaydır: Hukuk bakımından usulî bir hata yapmamak ve konunun yaygınlık derecesini tesbit etmek için süratle İller Bankası ve Simel hakkındaki araştırma raporunu müfettişlerim incelemektedir, en kısa zamanda adli merciler önüne götürülecektir ve onayımın altında, konudan her haftabaşı haberdar edilmem emrini yazmış bulunmaktayım.

Saygılarımı sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — 135 nci madde gereğince önerge sahibi dinlenmiş, Sayın Bakan açıklamada bulunmuş ve ayrıca bir konuda da Bakan olarak açıklama yapmıştır.

Şimdi araştırma açılıp açılmaması konusunu Yüce Kurulun takdirine sunacağım.

Araştırma açılmasını kabul buyuranlar işaret buyursunlar... Kabul etmiyenler... Büyük bir çoğunlukla kabul edilmiştir.

Komisyon, bundan evvel Yüce Kurulumuzda geçmiş işlemlere göre, bütün partilerin de temsil edilmesini mümkün kılacak şekilde 11 üyeden kurulmaktadır. Bu dairede gereği yapılacak, partilere yazılacaktır efendim.

5. — *Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, üniversite ve yüksek okullarda vukubulan boykot, işgal ve diğer hâdiselere dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/38)*

BAŞKAN — Sayın Hazer? Yoklar.

Sayın Bakan? Yoklar.

Gelecek Birleşime kalmıştır, efendim.

6. — *Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Fahri Özdilek ve arkadaşlarının TRT nin statüsü ve kuruluşuna dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/39)*

BAŞKAN — Sayın Fahri Özdilek? Yoklar.

Bakan da olmadığına göre, bu dahi gelecek Birleşime kalmıştır.

7. — *Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, öğrenci olayları ve şiddet hareketleri doğuran hususlara dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/40)*

BAŞKAN — Sayın Köker? Yoklar.

Sayın Hükümet temsilcisi de yok, bu dahi gelecek Birleşime kalmıştır.

8. — *Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu (10/28) (Dağıtma tarihi : 14.12.1970)*

BAŞKAN — Komisyon Başkanı burada. («Hükümet yok» sesleri.)

Filhal Hükümet.. Yok.

Değerli arkadaşları; Başkanlık Divanımız, yeter sayının mevcudiyetinde tereddüde düşmüştür. Zille yaptığımız ikaza rağmen salona teşrif eden yoktur. Kaldı ki, Hükümet de yoktur. Bu itibarla yoklamada da bir fayda ummamaktayız, halen salonda 20 kişi var.

20 Nisan 1971 saat 15,00 te toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanış Saati : 17,15

8. — SORULAR VE CEVAPLAR

B - YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

21 . 1 . 1971

1. — *Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in afetlerden zarar gören yurttaşlara dair yazılı soru önergesi ve Başbakan adına İmar ve İskân Bakanı Selâhattin Babüroğlu'nun cevabı (7/730)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
Aşağıdaki sorularımın Başbakanlık tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygıyla arz ederim.

19 . 1 . 1971
Malatya Senatörü
Hamdi Özer

1. Afetlerden zarar gören yurttaşlara Devletin yardım eli uzatılmaktadır. Ancak âfetzedelerin kimler olduğu hakkında tereddütler vardır.

a) Yangın âfetine mâruz kalanlardan gayrimenkulün sahibi âfetzede kabul edilerek müsteciri kabul edilmemektedir. Yanan bir dükânın maliki yardım gördüğü halde müstecirin yanan eşyası gayrimenkulün değerinden çok fazla da olsa yardımdan uzak tutulmaktadır. Yurt içinde ve dışında işçi olarak çalışmalarını için bu tür müstecirlerin de âfetzede olarak faydalandırılması cihetine gidilecek midir?

b) Âfetzedelerin yurt dışına işçi olarak gidecek evsaktan yoksun bulunması halinde maiyetlerine yardım edecek bir yakınını göndermesi mümkün olur mu?

2. Türü âfetlere mâruz kalan tarla ve bahçenin sahibi de âfetzede olarak yurt içinde ve dışında işçi olarak çalışabilir mi?

3. Çeşitli zamanlarda arazi ve meskeni âfete mâruz kaldığı halde Devleti haberdar etmediği için âfetzedeliği tescil edilmemiş olanlar çoktur. Bunların da âfetzedelere yapılan yardımdan yararlanmaları için tescillerinin yapılacağı yol nedir?

Özel Kalem Müdürlüğü
1229

8 . 4 . 1971

Not : Cumhuriyet Senatosu Üyesi Sayın Hamdi Özer'in yazılı sorusu Hk.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
İlgi : 21 . 1 . 1971 gün ve Kanunlar Müdürlüğü 7/730 - 10965 - 9409 sayılı yazı.

Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Sayın Hamdi Özer'in, âfetlerden zarar gören yurttaşlara dair verdiği yazılı soru önergesi aşağıda cevaplandırılmıştır :

1. Devletimiz, su baskını, zelzele, yangın, heyelan, kaya düşmesi gibi tabii âfetlerin sebeb olduğu ıstıraplar karşısında süratle ve güçlü olarak âfetzede vatandaşın yanında ve hizmetinde bulunmakta dertlerine ortak olmaktadır.

Devletimizin yardım eli âfetzedelere uzatılırken âfetzedelerin kimler olduğu hakkında her hangi bir tereddüt bulunmamaktadır.

a) Âfetler hakkında kabul edilmiş bulu-

nan 7269 ve 1051 sayılı kanunlar, evleri ve âmme tesisleri o yerin genel hayatını etkiliyecek şekilde zarar gören veya görmesi muhtemel âfetlerde hak sahibi ailelere yardımı öngörmektedir. Bu nedenle yangın âfetine mâruz kalanlardan gayrimenkulün sahibi âfetzede kabul edildiği halde müstecir, yardımlardan istifade edememektedir.

Gayrimenkul sahipleri gibi, müstecirlerin de her türlü yardımlardan faydalanabilmeleri kanun meselesidir.

b) Âfetzedelerin yurt dışına işçi olarak gidecek evsaktan yoksun bulunmaları halinde maiyetlerini temin edecek bir yakınını göndermesi mümkün değildir.

2. Türü âfetlere mâruz kalan tarla ve bahçe sahiplerinin de âfetzede olarak yurt dışına öncelikle gönderilmesi hususu, âfetin genel hayatı etkiliyecek nitelikte görülmesi halinde mümkündür.

3. 7269 ve 1051 sayılı kanunlar, hangi âfetin o yerin genel hayatına tesirli olduğunu, dolayısıyla kimlere yardım yapılacağını belirtmiştir.

Bildirilmemiş olduğu için âfetzedeliği tescil edilmemiş olanlara yardım mümkün değildir.

Kaldı ki genel hayatı etkiliyecek şekilde vukubulan bir âfetin Bakanlığımıza intikal etmemiş olması düşünülemez.

Burada kanun kapsamına girmiyen münferit olaylar söz konusu olabilir.

Arz ederim.

Selâhattin Babüroğlu
İmar ve İskân Bakanı

2. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, İstanbul şehrinin su ve kanalizasyon ihtiyacına dair, yazılı soru önergesi ve İmar ve İskân Bakanı Selâhattin Babüroğlu'nun cevabı (7/751)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki yazılı sorunun Sayın İmar ve İskân Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılması için gereken işlemin yapılmasını saygıyla rica ederim.

İstanbul Senatörü
Mebrure Aksoley

Yazılı soru önergesi :

20 Şubat 1971 günü Cumhuriyet Senatosu A. P. Grupunda Sayın Başbakan (Koleranın ihracatı önlemesi dolayısı ile, 50 milyon dolâr zarara sebeb olduğunu) söylemiştir.

Acaba yeni bir koleranın, veya mümasili bulaşıcı ve öldürücü hastalıkların, tüm vatandaşları ölümün kucağına atmaması ve hazineye de, bir çok kereler 50 milyon zararlardan korunması için :

1. Bulaşıcı ve öldürücü hastalıklara pisliğin ve susuzluğun sebeb olduğu selâhiyetli makamlarca belirtildiğine göre, kış mevsiminde dahi İstanbul şehrinin içinde haftada iki gün borulardan nazlanarak akan suyun devamlı olarak akması ve özellikle İstanbul şehri civarındaki gecekondualarda yaşamak zorunda olan vatandaşlarımıza temiz ve devamlı akar su hangi tarihte temin edilecektir?

2. Bulaşıcı ve öldürücü hastalıklara fennî bir şekilde yapılmış kanalizasyonların olmaması sebeb olduğuna göre, İstanbul şehrinin özellikle İstanbul şehri civarındaki gecekondualarda çok zor şartlar altında yaşamak zorunda kalan vatandaşlarımızın şiddetle ve ivedilikle ihtiyacı olan fennî şekilde yapılmış kanalizasyonları hangi tarihte yapılacaktır?

Yukardaki iki sorunun Sayın İmar ve İskân Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını saygıyla rica ederim.

Özel Kalem Müdürlüğü

1228

8 . 4 . 1971

Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi
Sayın Mebrure Aksoley'in yazılı soru önergesi Hk.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 11 . 3 . 1971 gün ve Kanunlar Müdürlüğü 7/751-11136-9874 sayılı yazı.

Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Sayın Mebrure Aksoley'in, İstanbul şehrinin su ve kanalizasyon ihtiyacına dair verdiği yazılı soru önergesi aşağıda cevaplandırılmıştır.

1. İstanbul şehri içme ve kullanma suyu ihtiyacının temini ile Bakanlığımız ve Bakanlığımıza bağlı İller Bankası ilgilenmemektedir.

Bu konu 1053 sayılı Kanun ile DSİ Genel Müdürlüğünce ele alınmıştır. Fakat İstanbul mücavir Belediyelerinin içme suyu ihtiyaçlarının

karşılanması konusunda İller Bankasınca geniş faaliyet gösterilmiş ve genellikle âcil tedbir projeleri mahiyetinde bulunan projeler tatbik mevzilerine konularak belediyelerin âcil su ihtiyaçları karşılanmıştır.

Ancak, köklü çözüm DSİ tarafından ele alınmış bulunan ve İstanbul Şehri ile beraber mücavir Belediyeleri de kapsamına alan büyük İstanbul içme ve kullanma suyu projesinin tahakkuku ile temin edilmiş bulunacaktır. Bu proje halen inşaatları devam etmekte olan Rumeli yakasında Alibey, Anadolu yakasında Ömerli barajlarından yararlanılmasını öngörmektedir.

İstanbul mücavir Belediyelerinin içme ve kullanma suyu konusunda İller Bankasınca yapılan işler ilişik notla verilmiştir.

2. İstanbul şehri ve civarının kanalizasyon sorunu da içme ve kullanma suyuna paralel olarak DSİ Genel Müdürlüğünce ele alınmış ve bir Master plân çalışması yapılarak ikmâl edilmiştir.

İstanbul şehrinin kanalizasyon tatbikatı Belediyesince yapılmaktadır. Mücavir Belediyeler ise, kendi ve Bakanlığımızdan temin ettikleri olanaklarla Belediye hudutları içerisinde pis suların bertaraf edilmesi amacı ile bir kısım şebeke tatbikatına girmişlerdir.

Arz ederim.

Selâhattin Babüroğlu
İmar ve İskân Bakanı

İstanbul şehri mücavir belediyelerinin ve bazı gecekondu bölgelerinin İller Bankası tarafından yapılmış ve yaptırılmakta olan içme suyu tesisleri :

1. Kartal Birliği içme suyu inşaatı :

Küçükyalı, Maltepe, Kartal, Pendik, Tuzla, Darıca ve Yakacak belediyelerinin içme suyu ihtiyacını karşılamak üzere bir birlik kurulmuştur. Proje bedeli 45 milyon lira olan grup isalesi inşaatı, bankamızca yaptırılmaktadır. 7 belediyenin içme suyu ihtiyacını karşılayacak olan isale hattı ve depolar ikmâl edilmiş olup, geçici kabulü yapılmak üzeredir. Grup isalesi meydanında 3 500 000 lira proje bedelli Küçükyalı şebekesi inşaatı da ikmâl edilmiş ve geçici kabulü yapılmıştır. 2 000 000 lira proje bedelli Yakacak şebeke inşaatı ise, devam etmektedir. İller Bankası 1971 programının aynen kabulü halinde, tesisin proje bedeli 45 milyondan 55 milyo-

na çıkarılacak ve Tuzla, Maltepe, Kartal, Pendik şebekeleri de bu suretle ele alınabilecek ve mezkûr belediyelerin temin edilmiş bulunan sudan daha uygun bir şekilde yararlanmaları mümkün kılınacaktır. Grup isalesi halen üzerinde DSİ tarafından yürütülmekte bulunan Ömerli barajının inşa edilmekte bulunduğu, Riva deresi yatağında açılmış bulunan kuyulardan beslenmektedir. Ömerli barajının ikmalini mütaakip isale hattı tam kapasite ile çalışacak ve İstanbul şehrinin Anadolu yakası mücavir belediyelerinin içme ve kullanma suyu ihtiyaçları yeterli ve emin bir şekilde karşılanmış olacaktır.

2. Gülsuyu (Maltepe) içme suyu inşaatı :

Finansmanı İmar ve İskân Bakanlığınca karşılanmakta olan tesislerin isale, terfi hatları, depolardan ibaret 1 600 000 TL. proje bedelli birinci kısmı ikmal edilmiş, geçici kabulü 22.2.1971 gününde yapılmıştır. 1 500 000 lira proje bedelli ikinci kısım şebeke inşaatı ise ele alınmıştır.

3. Ümraniye ve Şerifali Çiftliği içme suyu inşaatı :

Finansmanı İmar ve İskân Bakanlığınca karşılanmakta olan 1 150 000 lira proje bedelli tesisler ikmal edilmiş ve işletmeye açılmıştır.

4. Silivri grubu içme suyu inşaatı :

Silivri ve Değirmenköy belediyeleri ile 9 aded köyün içme suyu ihtiyacını karşılamak üzere 8 580 000 lira proje bedelli grup isalesi inşaatı ikmal edilmiş olup, geçici kabulü yapılmak üzeredir. Tesislerin finansmanı İstanbul Vilâyeti İl Özel İdaresince karşılanmıştır.

Grup isale inşaatı meyânında bulunan Değirmenköy Belediyesine ait 400 000 lira keşif bedelli şebeke inşaatı ikmal edilmiştir. Bugünlerde kesin kabulü yapılacaktır.

5. Mahmutbey grubu içme suyu inşaatı :

İstanbul Vilâyeti Bakırköy ilçesine bağlı Güngören, Safraköy, Kocasinan belediyeleri ile 7 aded köyün içme suyu ihtiyacını temin edecek 12 000 000 lira proje bedelli isale tesislerinin mühim bir kısmı ikmal ve işletmeye açılmıştır. Geri kalan kısmın inşaatı devam etmektedir. Bu tesislerin finansmanı İstanbul İl Özel İdaresi, İmar ve İskân Bakanlığı ve İller Bankasınca karşılanmaktadır.

Mahmutbey grubu isalesinden yararlanmakta olan Güngören Belediyesinin 5 850 000 lira

proje bedelli şebeke inşaatı da ikmal edilmek üzeredir.

Aynı gruptan 3 850 000 lira proje bedelli Kocasinan Belediyesi depolar ve şebeke, 5 200 000 lira proje bedelli Safraköy Belediyesi depolar ve şebeke inşaatları ise devam etmektedir. Bu kısımlar 1972 yılında ikmal edilebilecektir.

6. Avcılar grubu içme suyu inşaatı :

Avcılar ve Büyükçekmece belediyeleri ile 9 aded köyün içme suyu ihtiyacını karşılayacak olan 7 000 000 lira proje bedelli tesislerin finansmanının Birliğe dâhil belediyeler ile İstanbul İl Özel İdaresince karşılanması uygun görülmüş ve fakat bilâhara İstanbul Valiliğinin iştirak payını tediye edemeyeceğini beyanı ve kaynak ihtilâfı olması üzerine grup isale inşaatı şimdilik durdurulmuştur.

Aynı gruptan olan Avcılar kasabasına ait depo ve şebekeden ibaret 5 500 000 lira proje bedelli tesisin ihalesi 2.10.1969 tarihinde yapılmıştır. Finansmanı bankamızca karşılanacaktır. İşe başlamak üzere kaynak ihtilâfının halline intizar olunmaktadır. İstanbul Vilâyetinin finansmanına iştirak etmemesi halinde isale hattı müstakilen Avcılar için öngörülmektedir.

7. Kağıthane içme suyu inşaatı :

Finansmanı İmar ve İskân Bakanlığınca karşılanmış olan 7 380 000 lira keşif bedelli şebeke ve depolardan ibaret tesisin kesin kabulü 30.4.1970 tarihinde yapılmıştır.

8. Sağmalcılar içme suyu inşaatı :

Finansmanı İmar ve İskân Bakanlığı tarafından karşılanan ve gecekondu önleme bölgesinin içme suyu ihtiyacını gidermek üzere ele alınan 1 nci kademe inşaatı 1 607 000 lira proje bedelli kuyular terfi merkezleri ve gömme depolardan ibaret olan tesisler, ikmal edilerek 1967 yılında işletmeye açılmıştır.

2 nci kademede ele alınan 2 367 000 lira proje bedelli gömme ve ayaklı depolar, terfi hatları ve terfi tesisleri ile çeşme şebekesinden ibaret olan tesisler de 1968 yılında ikmal edilerek işletmeye açılmıştır.

Ayrıca Sağmalcılar dağıtım şebekesi tevsiî konusu büyük İstanbul projesi esaslarına göre projelendirilecektir. Ancak, mezkûr beldenin haritası tatbik kabiliyetini kaybettiğinden, harita işi İller Bankasınca ele alınmıştır. Yıl ortasında

ikmal edilecek bu çalışmaya göre içme suyu proje tanzimine geçilecek ve yapım işi de 1972 ön programımızla teklif olunacaktır.

9. Esenler içme suyu inşaatı :

Esenler kasabası kısmi içme suyu ihtiyacı Mahmutbey grup isalesinden karşılanmaktadır.

Şebeke inşaatı beldenin içme suyu durumunun arz ettiği muacceliyet sebebiyle 5 000 000 lira proje bedeliyle halihazır haritası ve içme suyu projesi olmamasına rağmen 1971 yılı programımızla teklif edilmiştir. Haritanın tanzimine başlanmıştır. İkmalini mütaakıp şebeke projesi büyük İstanbul projesi esaslarına göre ele alınacak ve ikmalini mütaakıp inşası yoluna gidilecektir.

Ancak kasabanın âcil içme suyu ihtiyacını karşılamak üzere 310 000 Tl. proje bedelli şe-

beke anaborusu inşaatı ele alınmıştır. İş yıl içerisinde ikmal edilecektir.

10. Küçükçekmece içme suyu inşaatı :

Proje bedeli 550 000 Tl. olan kaptaj ve terfi tesisleri ikmal edilerek 1968 yılında işletmeye açılmıştır.

11. Küçükköy içme suyu inşaatı :

Proje bedeli 1 035 000 Tl. olan kuyu, terfi hattı ve çeşme şebekesinden ibaret tesisler ikmal edilerek 1967 yılında işletmeye açılmıştır.

Bu defa Sağmalcılar semtinde zuhur eden kolera salgını nedeniyle, henüz içme suyu götürülemiyen gecekondu bölgelerinin ihtiyacını karşılamak üzere belediyesine 171 674,22 Tl. tutarında malzeme tahsis edilmiş olup, tesis belediyesince emaneten yaptırılmıştır.

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

61 NCI BİRLEŞİM

15 . 4 . 1971 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu üyeleri Şeref Kayalar, Sakıp Hatunoğlu ve Mehmet Nafiz Ergeneli'ye izin verilmesi hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/955, 3/996, 3/998)

2. — Anayasa Mahkemesine bir yedek üye seçimi.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

1. — İstanbul Teknik Üniversitesi kuruluş kadroları Kanununa ek kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Millî Eğitim ve Bütçe ve Plân komisyonları raporları (Millet Meclisi 1/208; Cumhuriyet Senatosu 1/1204) (S. Sayısı : 1549) (Dağıtma tarihi : 10 . 4 . 1971)

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi Mehmet Ünal'dının, İktüzüğün 87 ve 88 nci maddelerinin tadili hakkında İktüzük teklifi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (2/263) (S. Sayısı : 1441) (Dağıtma tarihi : 1 . 6 . 1970)

2. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker ile İstanbul Üyesi Halûk Berkol'un TRT Ankara Televizyonuna dair Senato Araştırması istiyen önergesi (10/34)

3. — Cumhuriyet Senatosu Tabii üyeleri Kâmil Karavelioğlu ve Ahmet Yıldız'ın yasama dokunulmazlıklarının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu

Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/868) (S. Sayısı : 1443) (Dağıtma tarihi : 2 . 6 . 1970)

4. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Turgut Gülez'in, Anayasanın 78 nci maddesi muvacehesinde Bolu Çimento Fabrikası İdare Meclisi Reisliği sıfatı ile Senatörlük sıfatının bağdaşıp bağdaşmayacağına dair, İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in önergesi ve bu hususta Başkanlık Divanının 1 Haziran 1970 tarih ve 28 sayılı Kararı.

5. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Ekrem Acuner'in, yasama dokunulmazlığının kaldırılması hakkında Başbakanlık tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosu Anayasa ve Adalet Komisyonu raporu (3/893) (S. Sayısı : 1465) (Dağıtma tarihi : 23 . 7 . 1970)

6. — Cumhuriyet Senatosu Ordu Üyesi Şevket Köksal'm, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mntakalarında vukubulan Kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/35)

7. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in, İstanbul'un Sağmalcılar ve Esenler mntakalarında vukubulan kolera hastalığına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/36)

8. — Cumhuriyet Senatosu İçel Üyesi Lûtfi Bilgen'in, İçel iline bağlı Gülnar ilçe belediyesinin gecekondulu önleme bölgesi inşaatına dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/37)

9. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Mehmet Hazer'in, üniversite ve yüksek okullarda vukubulan boykot, işgal ve diğer hâdiselere dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/38)

10. — Cumhuriyet Senatosu Tabii Üyesi Fahri Özdilek ve arkadaşlarının TRT nin statüsü ve kuruluşuna dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/39)

11. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, öğrenci olayları ve şiddet hareketleri doğuran hususlara dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/40)

12. — Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulan Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu (10/28) (Dağıtma tarihi : 14 . 12 . 1970)

13. — Cumhuriyet Senatosu Denizli Üyesi Hüseyin Atmaca'nın, Amerikalı yazar John Hughes'in basında çıkan Afyon kaçakçılığı ile ilgili bir demecine dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/41)

14. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, son beş yıl içinde açılan ve kullanılan kredilerin ekonomik ve sosyal kalkınma-

daki katkı ve etkilerine dair Senato araştırması istiyen önergesi (10/42)

15. — Cumhuriyet Senatosu Kars Üyesi Sırrı Atalay'ın, Bölgelerarasında artan farklılık ve bölgesel plâna gitme zorunluğu olup olmadığı hususlarında Senato araştırması istiyen önergesi (10/43)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK
İŞLER

